

SPOŁECZEŃSTWO *dla* WSZYSTKICH

NR 1 (75) MARZEC 2021

ISSN 1506-9877

CZYM DLA MNIESTO JEST DOBRE ŻYCIE?

NORMALNIE SIĘ PRACUJE

Barbara Abramowska

Dyrektor Biura Zarządu Głównego PSONI

15 lat!

Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną to projekt marzeń. Marzeń tysięcy osób z niepełnosprawnością intelektualną o dobrym życiu.

Od piętnastu lat, dzięki kilkudziesięciu profesjonalistom i równocześnie entuzjastom, w kilku miastach w Polsce udaje się spełniać te marzenia 400-500 osobom z niepełnosprawnością rocznie. Osoby te pracują, są wspierane przez trenera pracy i innych specjalistów z DZWONI, czują się bezpiecznie, czują się potrzebne, robią plany na przyszłość. Mają dobre życie.

Napisałam o kilku miastach, bo w czasie 15 lat liczba Centrów DZWONI się zmieniała, niestety - malała. Nie zawsze udaje się długofalowo utrzymać entuzjazm, kiedy prozaicznie brakuje środków na rozwój, a nawet na trwanie. Jak na razie nie ma stałego finansowania działalności Centrum. Nadal co roku piszemy wnioski projektowe. Ale – warto!

Z optymizmem godnym tematu zachęcam wszystkich, by skorzystali ze sprawdzonej, na bieżąco ewaluowanej i dokumentowanej, najlepszej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną metody wsparcia w znalezieniu i utrzymaniu pracy. Twórcie Centra DZWONI! Uzupełnią system wsparcia budowany przez Was na Waszym terenie, będą świeżym impulsem do faktycznego wdrożenia zindywidualizowanego wspierania w niezależnym życiu poszczególnych osób z niepełnosprawnościami, przyciągną nowe osoby, nowe rodziny do Stowarzyszenia.

A w związku z jubileuszem chcę złożyć gratulacje i podziękowania wszystkim pracownikom Centrum DZWONI w Warszawie, Bytomiu, Jarosławiu, Zgierz, Gdańsku i Ostródzie.

Dziękuję! Za każdą godzinę spędzoną z klientem DZWONI w jego pracy, w czasie diagnozy potrzeb, wspierania w osobistych problemach i wszystkich różnych sytuacjach życiowych. Dziękuję za wzorowe wypełnianie obowiązków pracowniczych i za serce wkładane w tę pracę.

Szczególne podziękowania kieruję do koordynatorek Centrum DZWONI, Marzeny Bałtowskiej-Juchy i dr Moniki Zakrzewskiej. Bez waszego wkładu w każdy aspekt i etap działalności, DZWONI nie byłoby projektem marzeń.

To jest artykuł wstępny.

Piszemy w nim, o czym można przeczytać w tym numerze pisma. Artykuły w tekście łatwym do czytania są oznaczone takim symbolem:

Kilka artykułów jest o pracy.

Osoby z niepełnosprawnością chcą i mogą pracować. Dzięki pracy czują się potrzebne. Są zadowolone z życia. Poznają nowych kolegów. Zarabiają pieniądze.

Teraz jest pandemia koronawirusa. Bardzo dużo osób ciężko choruje. Niektórzy pracują zdalnie czyli z domu przez internet. Ale nie wszyscy.

W czasie pandemii okazało się jak ważna jest praca osób z niepełnosprawnością.

Klienci Centrum DZWONI pracują tak jak zawsze. I dobrze sobie radzą.

Ciągłe siedzenie w domu jest trudne. Ale ma też zalety. Na przykład masz więcej czasu na to co lubisz robić. Możesz słuchać muzyki, gotować, oglądać w internecie dalekie kraje.

W tym numerze jak zwykle znajdziesz krzyżówkę i zagadki. Zachęcamy do ich rozwiązywania. Osoby które przyślą prawidłowe odpowiedzi, mogą dostać nagrodę!

Wydawca: **Zarząd Główny Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną**

Adres: 02-639 Warszawa, ul. Głogowa 2B
Tel.: 22 848-82-60, 22 646-03-14, Fax: 22 848-61-62
e-mail: redakcja@psoni.org.pl www: psoni.org.pl
Konto: PEKAO SA 32 1240 5992 1111 0000 4773 3990
Redaguje: Zespół
Nakład: 3500 egz.

Drodzy Czytelnicy,

już rok żyjemy w stanie pandemii. Chyba nikt z nas nie spodziewał się, że potrwa ona aż tak długo. I choć nie do końca i nie wszyscy otrząsnęliśmy się z szoku, próbujemy odnaleźć się w nowej rzeczywistości. Próbujemy ponosić jak najmniejsze straty we wszystkich obszarach wspierania osób z niepełnosprawnością intelektualną. Dzielimy się z Państwem przykładami i dobrymi praktykami.

Codzienne funkcjonowanie w każdych warunkach bez wątpienia pomaga usystematyzować pracę. Czym ona jest dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i jak wpływa na jakość ich życia, badała Monika Zakrzewska, koordynatorka merytoryczna ds. ICF Centrum DZWONI. Badania oraz ich wyniki stały się treścią jej rozprawy doktorskiej. W skrócie Autorka przedstawia je w artykule „Co to jest dobre życie?” (s. 2), zachęcając jednocześnie do szczegółowego zapoznania się z książką wydaną na podstawie rozprawy. Przy jej artykule zamieszczamy miniwywiady z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Są one subiektywnymi odpowiedziami na pytanie zawarte w tytule artykułu.

W piętnastolecie istnienia Centrum DZWONI przedstawiamy relację z ostatniego, pandemicznego roku działalności (s. 6). Marzena Bałtowska-Jucha, koordynatorka Centrum, w tytule artykułu zacytowała hasło kampanii internetowej prowadzonej przez DZWONI od trzech lat: #normalniesiępracuje, ponieważ – wbrew oczekiwaniom i obawom – dla osób z niepełnosprawnością pracujących na otwartym rynku lub szukających tam pracy, był to dobry rok. Wszyscy pracowali normalnie.

Katarzyna Świeczkowska z Koła PSONI w Gdańsku, przedstawia na stronie 16 tego numeru Europejską Akademię Niepełnosprawności Dziecięcej (EACD). Tegoroczne spotkanie EACD – oczywiście w przestrzeni wirtualnej – zaplanowano na koniec maja i początek czerwca. W związku z otwarciem się organizacji na udział w jej pracach rodziców, zapraszamy Państwa do zainteresowania się działaniem skierowanym do dzieci z niepełnosprawnością. Mogą one przygotować i wysłać filmik, który zostanie zaprezentowany podczas spotkania Akademii. Więcej informacji można znaleźć na: <https://eacd2021.com/>

Dobre wiadomości są teraz na wagę złota. Dlatego polecamy lekturę tekstu Pauliny Kosuś i Michaliny Dulny z Elbląga „Podróż przez zmianę” (s. 21). Kolejne wyznaczone przez Autorki przystanki w tej podróży prowadzą nas do podsumowań o pozytywnym wydźwięku: Praca zdalna była (i jest) trudna, a mimo wszystko owocna dla wszystkich. Nie zastąpiła pracy stacjonarnej, ale może zostać potraktowana jako jej interesująca alternatywa. Uruchomiła pokłady kreatywności. Pozwoliła uwierzyć we własne siły.

Jak zwykle zamieszczamy również teksty łatwe do czytania i zrozumienia. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną zachęcamy także do zajrzenia na Zagadkowe Strony oraz nadsyłania odpowiedzi na zamieszczone tam zadania.

Redakcja

- CZYM DLA MNIE JEST DOBRE ŻYCIE?
dr Monika Zakrzewska

2
- NORMALNIE SIĘ PRACUJE
Marzena Bałtowska-Jucha

8
- PROJEKTY ZAKOŃCZONE SUKCESEM
Karolina Makowiecka

10
- ZAGADKOWE STRONY
Piotr Sochalski

11
- PODRÓŻE W KOMPUTERZE
Tomasz Czuchrowski

15
- EUROPEJSKA AKADEMIA
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DZIECIĘCJ
Katarzyna Świeczkowska

16
- SZCZEPIONKA PRZECIWKO COVID-19
Milena Żuchowska

19
- JAK PANDEMIA WPŁYWA
NA TWOJE ŻYCIE?
Joanna Hajduk

20
- PODRÓŻ PRZEZ ZMIANĘ
Paulina Kosuś, Michalina Dulny

21
- Z DBAŁOŚCIĄ O KAŻDY DETAL
Karina Kos-Wojciechowska

24

Na okładce:

Fot. Archiwum rodzinne.

Piotr Mauritz z żoną Natalią i synem Szymonem.

Pan Piotr pracuje ze wsparciem Centrum DZWONI w Ostródzie.

Sprostowanie:

Redakcja przeprosza panią dr Annę Kloze za pominięcie jej nazwiska przy podaniu autorów artykułu „Zaburzenia motoryczne u dzieci z zespołem Downa – z punktu widzenia fizjoterapeuty”, zamieszczonego w „Społeczeństwie dla Wszystkich” nr 4 (74) str. 5-6. Artykuł powinien mieć dwoje autorów: dr Anna Kloze, Wydział Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, oraz Marcin Girdwoyń, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Ośrodek Wczesnej Interwencji Zarządu Głównego PSONI.

W sprawie umieszczenia ogłoszeń prosimy o kontakt z Redakcją. Materiałów nie zamówionych Redakcja nie zwraca. W przypadku wykorzystania artykułów lub ich fragmentów prosimy o zamieszczenie informacji: „źródło: SPOŁECZEŃSTWO dla WSZYSTKICH, nr 1 (75) MARZEC 2021”.

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
NiepełnosprawnychWydawnictwo współfinansowane ze środków
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

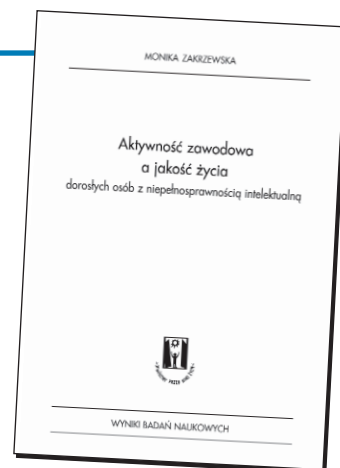
Od Redakcji:

Niemal równocześnie z tym numerem „Społeczeństwa dla Wszystkich” ukazuje się publikacja „Aktywność zawodowa a jakość życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną”. Poniżej autorka przedstawia źródła swojego zainteresowania tym tematem, główne wątki publikacji oraz wnioski w niej zawarte.

Na kolejnych stronach pisma zamieszczamy natomiast krótkie wywiady z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Są one odpowiedzią na pytanie: *Czym dla mnie jest dobre życie?*

dr Monika Zakrzewska

koordynatorka merytoryczna ds. ICF Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną PSONI

Czym dla mnie jest dobre życie?

Krystyna Mrugalska, obecnie Prezes Honorowa Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, powiedziała 25 lat temu, że osoby z niepełnosprawnością intelektualną powinny przestać być traktowane jedynie jako element polityki społecznej, czyli jako populacja, której wystarczy zapewnić tylko pełną opiekę w każdym okresie życia jednostki¹. Niestety, to stwierdzenie jest aktualne. Bardzo rzadko patrzy się na osoby z niepełnosprawnością intelektualną jak na obywateli, którzy mają swoje potrzeby i swoje prawa, z których powinni móc korzystać. Takim prawem jest na przykład prawo do pracy w otwartym środowisku pracy na wybranym przez siebie stanowisku². Przede wszystkim należy zobaczyć w każdej takiej osobie kogoś, kto ma godność i prawo dokonywania wyborów. Skoro zgodnie ze stanowiskiem Inclusion Europe nie ma konfliktu między istnieniem placówek a zatrudnieniem, powinny się one uzupełniać. Te osoby, które chcą pracować i nie korzystać ze wsparcia w placówce, powinny mieć taką możliwość. Te zaś, które jeszcze wymagają wsparcia w procesie przygotowania do zatrudnienia, powinny je otrzymać³.

Takie podejście do osób z niepełnosprawnością intelektualną stało się jedną z głównych przesłanek zaprojektowania i przeprowadzenia badania, które analizuje jakość życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną, funkcjonujących w środowiskach zróżnicowanych ze względu na szanse aktywności zawodowej. Celem badania była analiza subiektywnej jakości życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Opis badania i jego wyników stał się treścią mojej rozprawy doktorskiej, a następnie książki „Aktywność zawodowa a jakość życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną”. Książka zawiera również wersję łatwą do czytania i zrozumienia.

Wprowadzenie

W latach 90. zwiększyło się zainteresowanie jakością życia osób z niepełnosprawnością intelektualną i zapoczątkowano badania na ten temat. Było to naturalną konsekwencją radykalnych, choć następujących stopniowo zmian poglądów dotyczących osób z niepełnosprawnościami, postępującego procesu deinstytucjonalizacji i normalizacji – a więc otwierania zakładów opieki zamkniętej – oraz prób stworzenia tym osobom normalnych warunków życia⁴. Zmiany te znalazły odzwierciedlenie w międzynarodowych konwencjach mających na celu kierowanie polityką państw i władz

publicznych. A jakość życia stała się też ważną przesłanką tworzenia polityki społecznej w wielu krajach. Szczególnie w tych, które ratyfikowały Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami, ponieważ odzwierciedla ona te same podstawowe wartości, co koncepcja jakości życia. Określa warunki społeczno-polityczne niezbędne dla osiągnięcia równości, autonomii, niedyskryminacji, uczestnictwa i integracji społecznej. Konwencja podkreśla, że osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć możliwość pełnego uczestniczenia we wszystkich obszarach życia. Określa warunki odnośnie do postaw i prawa niezbędne dla osiągnięcia takiego uczestnictwa. Konwencja koncentruje się na poziomie społeczno-politycznym lub makrosystemowym, natomiast powstająca koncepcja jakości życia odzwierciedla dynamikę pożądanego osobiste (subiektywnie) i obiektywnych warunków życia. Koncepcja ta stała się łącznikiem pomiędzy ogólnymi wartościami przejawiającymi się w prawach społecznych a życiem osobistym jednostki⁵.

W ciągu ostatnich lat zmieniła się również koncepcja niepełnosprawności intelektualnej – od podejścia traktującego ją jako patologię lub ograniczenie leżące po stronie osoby do socjologicznej koncepcji harmonii pomiędzy człowiekiem i środowiskiem⁶ oraz interakcji między nimi⁷. Niepełnosprawność intelektualna jest obecnie postrzegana nie tylko jako znaczne ograniczenie inteligencji i umiejętności adaptacyjnych, lecz także jako problem dotyczący całej osoby w pewnej sytuacji życiowej, która to sytuacja ma wpływ na zdrowie tej osoby, jej uczestniczenie w społeczności oraz rolę, jakie odgrywa ona w społeczeństwie⁸. Podejście to w kontekście interakcji człowiek – środowisko pozwala nam lepiej zrozumieć osobę z niepełnosprawnością intelektualną oraz zmienia nasz stosunek do diagnozy jej potrzeb, oceny i planowania zindywidualizowanych działań wspierających.

Możliwość pracy jest ważna dla funkcjonowania, samostanowienia i jakości życia człowieka. Osoby, które znalazły pracę, wymieniają wiele związanych z nią korzyści⁹. Wśród nich znajdują się w hierarchicznej kolejności:

- uzyskanie dochodów,
- zwiększenie poczucia własnej wartości,
- poszerzenie kontaktów towarzyskich,
- wzmocnienie poczucia niezależności.

⁵ Buntinx, Schalock, 2010, s. 283–294.

⁶ Keith, Schalock, 2000; Schalock, Verdugo, 2002.

⁷ Światowa Organizacja Zdrowia, 2001.

⁸ Buntinx, Schalock, 2010, s. 283–294.

⁹ Na podstawie danych gromadzonych przez Centra Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (DZWONI) w latach 2016–2019 podczas realizacji grupowego wsparcia psychologiczno-doradczego – moduł: wartość pracy. Dane dotyczą 378 osób.

¹ Mrugalska, 1996, s. 55.

² Art. 27 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (Dz.U. 2012 poz. 1169).

³ Inclusion Europe, 2008, s. 5.

⁴ Firkowska-Mankiewicz, 1999, s. 15.

Coraz częściej na podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną zaczyna zależeć ich rodzicom. Dostrzegają oni potencjał swoich dorosłych dzieci, rozumieją ważność pracy w zaspokajaniu ich potrzeb. Dostrzegają, że praca w otwartym środowisku, dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnością intelektualną, stwarza im możliwość pełnego włączenia się w życie zawodowe i społeczne na równych prawach z innymi obywatelami. Zatem wspieranie osób z niepełnosprawnością intelektualną staje się poważnym wyzwaniem i dlatego, że jest jednym z ważnych elementów normalizacji życia tych osób, a dlatego, że jest po prostu ich prawem, co w sposób jednoznaczny akcentuje Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami. Ma istotny wpływ na jakość ich życia.

Mimo wszelkich zmian wciąż odnotowuje się wysokie bezrobocie wśród osób z niepełnosprawnością intelektualną. Brakuje dokładnych danych dotyczących ich aktywności zawodowej. Z informacji, które można znaleźć w różnych w raportach i analizach, wynika, że jest to grupa bierna zawodowo. Przyczyny tej bierności są różne, jednak istnieją przede wszystkim w środowisku zewnętrznym. Wymienię tu choćby brak dostępu do usług wspierających podjęcie i utrzymanie zatrudnienia, postawy pracodawców z otwartego rynku pracy, postawy osób z najbliższego otoczenia osób z niepełnosprawnością intelektualną: rodziców, opiekunów, terapeutów zajęciowych itp. Mniej przyczyn ma uwarunkowania biologiczne.

Uczestnicy

W celu realizacji badania nawiązałam kontakt z siedmioma lokalnymi organizacjami, które prowadzą co najmniej jedną z trzech form aktywności zawodowej lub quasi-zawodowej. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną reprezentowane było przez Centra DZWONI w Warszawie, Bytomiu, Jarosławiu, Ostródzie i Białymstoku oraz przez placówki prowadzone przez Koła PSONI w Jarosławiu (WTZ i ZAZ), w Bytomiu (WTZ) i w Ostródzie (WTZ i ZAZ).

Warsztat terapii zajęciowej został włączony do badania jako środowisko przygotowujące do ewentualnego zatrudnienia, niebędące autentycznym miejscem pracy. Osoby z niepełnosprawnościami uczestniczące w zajęciach rehabilitacji społecznej w tej placówce nie mają statusu pracownika, a ich uczestnictwo ma charakter wyłącznie „przedzatrudnieniowy”.

Kolejnym środowiskiem rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami jest Zakład Aktywności Zawodowej. To rzeczywiste środowisko aktywności zawodowej badanych przeze mnie osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Ostatnim analizowanym środowiskiem aktywności zawodowej jest Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (Centrum DZWONI). Realizuje ono usługę zatrudnienia wspomaganego polegającą na tym, że osoby z niepełnosprawnościami są wspierane przez trenera pracy w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Działalność DZWONI stanowi ważne ogniwo w przechodzeniu od quasi-zatrudnienia do podjęcia pracy najpierw na rynku chronionym, a następnie na rynku otwartym – przy wsparciu trenera pracy.

Badania przeprowadziłam wśród 391 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną, w tym 167 uczestników WTZ-ów, 84 pracowników ZAZ-ów oraz 140 osób pracujących na otwartym rynku pracy w systemie zatrudnienia wspomaganego (ZW). W grupie badanej dominowały osoby mające orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności intelektualnej (55%), kolejną co do wielkości grupą były osoby z orzeczeniem znacznym stopniem ▶

Karolina Micewicz,

pracuje ze wsparciem Centrum DZWONI w Ostródzie. „Dobre życie to dla mnie moja rodzina, bliżsi znajomi, przyjaciele, a w szczególności moja córka Marysia. To oni dają mi bezpieczeństwo. Mam gdzie mieszkać, co jeść. Bardzo mnie wspierają i są przy mnie. Mam też pracę, gdzie mogę poznawać nowych ludzi, mam własne pieniądze. Jeśli potrzebuję, to tata pomaga mi je wypłacić z banku”.

Krystian Pierzchała,

pracuje ze wsparciem Centrum DZWONI w Jarosławiu. „Dla mnie dobre życie to takie, w którym mogę być szczęśliwy. To znaczy, że mogę pracować, zarabiać swoje pieniądze i być niezależny. No i oczywiście moja pasja – kolarstwo. Uwielbiam jeździć na rowerze i oglądać wyścigi kolarskie. Żeby było jeszcze lepsze? Kupić nowy, lepszy rower. A poza tym znaleźć drugą połówkę, bo lata lecą”.

► niepełnosprawności intelektualnej (38,4%). Najniższy odsetek badanych stanowiły osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (6,6%).

W tej grupie większość stanowili mężczyźni. Średnia wieku badanych wynosiła 33 lata. Najliczniej reprezentowani byli mieszkańcy miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców (42,5%) i mieszkańcy wsi (26,6%). Była to grupa słabo wykształcona: osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym stanowiły 25,6%, absolwenci szkół przysposabiających do pracy – 25,8%, osoby z wykształceniem zawodowym specjalnym – 26,9%. Tylko 3,6% osób miało wykształcenie średnie i wyższe.

Metoda

Przeprowadzone badanie polegało na analizie subiektywnej jakości życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną, a także analizie wpływu wybranych czynników socjodemograficznych na poczucie jakości życia badanych i na relację między środowiskiem pracy a jakością życia.

Do przeprowadzenia badania wykorzystałam dwa różne instrumenty:

1) Kwestionariusz Jakości Życia QOL oparty na koncepcji jakości życia Roberta Schalocka i współpracowników z 1990 roku w tłumaczeniu Anny Firkowskiej-Mankiewicz z 1993 roku.

Kwestionariusz mierzy subiektywną globalną jakość życia oraz jej cztery wymiary:

- A. zadowolenie z życia,
- B. kompetencje/produktywność,
- C. niezależność,
- D. integrację ze społecznością.

Przeprowadzany jest w formie wywiadu i obejmuje 40 pytań dotyczących powyższych wymiarów.

2) Indywidualna Karta (IK) osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

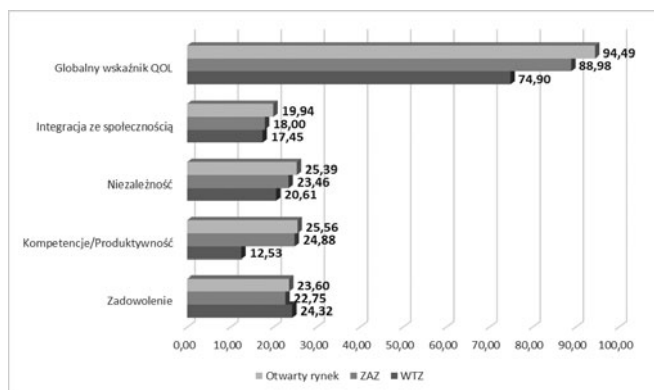
Karta składa się z 12 pytań opracowanych przeze mnie na potrzeby badania. IK była przeznaczona do zebrania informacji, które dotyczą samej osoby z niepełnosprawnością intelektualną (wiek, płeć, stopień niepełnosprawności intelektualnej, wykształcenie, wielkość miejsca zamieszkania, czas uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej, czas trwania zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej i na otwartym rynku pracy, własna sytuacja materialna) oraz środowiska, w którym ona żyje (sytuacja materialna rodziny, struktura rodziny, status zamieszkania).

Badanie zostało zrealizowane w latach 2017–2019. Wywiady przeprowadzałam osobiście oraz przeprowadzali je także doradcy zawodowi, trenerzy pracy, terapeuci zajęciowi, czyli osoby, które na co dzień pracują z badanymi dorosłymi osobami z niepełnosprawnością intelektualną, znają specyfikę ich funkcjonowania oraz mają odpowiednie umiejętności komunikacyjne.

Główne wyniki badań

Hipoteza, że forma aktywności quasi-zawodowej i zawodowej realizowana w trzech badanych środowiskach jest czynnikiem różnicującym jakość życia osób z niepełnosprawnością intelektualną, została potwierdzona (zob. Wykres 1).

Analizy wykazały, że najwyższą jakością życia cieszyły się osoby pracujące na otwartym rynku w systemie zatrudnienia wspomaganego ($M=94,49$). Istotnie niższe wyniki uzyskali respondenci i respondentki pracujący w zakładzie aktywności zawodowej ($M=88,98$), a najniższe – osoby funkcjonujące w warsztacie terapii zajęciowej ($M=74,90$). Stwierdzone zostało występowanie różnic nie tylko w globalnej skali jakości życia osób z niepe-

Wykres 1. Średnie oraz przedziały ufności 95% dla jakości życia w grupie uczestników WTZ, osób zatrudnionych w ZAZ i pracujących na otwartym rynku w systemie ZW

łnosprawnością intelektualną, ale również w poszczególnych jej wymiarach (zadowolenie z życia, produktywność, niezależność, integracja w społeczności).

Badania dowodzą, że korzystne warunki środowiskowe, w tym zwłaszcza autentyczna stymulacja aktywności zawodowej, sprzyjają podniesieniu jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną reprezentujące trzy środowiska różniły się od siebie w sposób istotny statystycznie nie tylko pod względem globalnej jakości życia, ale również pod względem poszczególnych jego wymiarów (zadowolenie, produktywność, niezależność i integracja) składających się na globalną jakość życia. I tak, bardziej zadowolone z własnego życia były osoby przebywające w warsztacie terapii zajęciowej niż pracujące w zakładzie aktywności zawodowej i na otwartym rynku pracy. Może to mieć związek z zadowoleniem z aktualnej sytuacji życiowej, jaką osoby te osiągnęły w bezpiecznym, w miarę jednorodnym i dobrze rozpoznanym przez siebie środowisku rehabilitacji społecznej i zawodowej, w którym funkcjonują. Ale może być też konsekwencją postaw osób z najbliższego środowiska (rodziny, terapeutów), które raczej wzmacniają poczucie atrakcyjności WTZ-u jako miejsca docelowego pobytu niż motywują do przechodzenia przez kolejne szczeble systemu aż do zatrudnienia¹⁰. Odnosząc się do charakterystyki badanej grupy, warto zauważyć, że uczestnicy i uczestniczki WTZ to grupa o najwyższym odsetku osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności intelektualnej i najrzadziej poddawana wymogom świata zewnętrznego.

Badania potwierdziły, że osoby przebywające w WTZ cechowało istotnie niższe poczucie produktywności od osób pracujących w ZAZ i na otwartym rynku pracy w systemie ZW (pomiędzy osobami pracującymi na otwartym i chronionym rynku pracy nie odnotowano różnic istotnych statystycznie). Oczekiwania wobec uczestników i uczestniczek WTZ są z pewnością niższe niż wobec pracowników i pracowniczek ZAZ i ZW, łatwiejsze do spełnienia, dają więc złudne poczucie kompetencji.

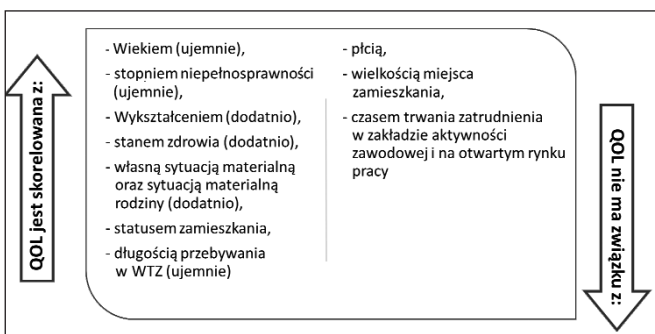
Wyniki badań potwierdziły, że środowisko pracy determinuje w znacznym stopniu poczucie niezależności badanych osób. Najwyższe wyniki w podskali niezależności uzyskały osoby pracujące na otwartym rynku w systemie ZW, następnie osoby zatrudnione w ZAZ-ie, podczas gdy uczestnicy i uczestniczki WTZ-ów uzyskali wyniki najniższe. Niepokoi, ale nie zaskakuje niski wynik uzyskany przez osoby przebywające w WTZ, ponieważ ograniczenie w zakresie możliwości działania i niezależności dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną często jest spowodowane nadopiekuńczością terapeutów w placówkach oraz rodziców i opiekunów w warunkach domowych¹¹.

¹⁰ Mrugańska, 2008.

¹¹ Prusisz, 2008.

Wyniki badań pozwalają również zrozumieć rolę pracy w poczuciu integracji ze społecznością. Osoby pracujące na otwartym rynku w systemie ZW uzyskały najwyższe wyniki w podskali integracja ze społecznością w porównaniu do osób przebywających w WTZ-ach i pracujących w ZAZ-ach. Te ostatnie zaś wyżej oceniły możliwość integracji niż uczestnicy WTZ-ów. Wynik ten może być następstwem poszerzenia się możliwości kontaktów społecznych i nabywania nowych umiejętności w sytuacji pracy przez dorosłe osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Wchodzenie w interakcje społeczne w środowisku pracy przejawia się między innymi pierwszymi próbami udziału w imprezach integracyjnych albo wspólnym jedzeniem posiłków w stołówce pracowniczej. Widać, że praca jest dla osoby z niepełnosprawnością intelektualną często główną formą integracji społecznej i pozytywnego wzmocnienia. Brak pracy oznacza więc nie tylko brak środków finansowych, ale również deficyty w kontaktach z osobami spoza najbliższej rodziny. Być może dlatego problem z poczuciem integracji w społeczności pojawił się szczególnie w grupach, które na co dzień funkcjonują w zamkniętym hermetycznym środowisku (szczególnie dotyczyło to badanych uczestników WTZ-ów).

O istnieniu związków poczucia jakości życia z czynnikami socjodemograficznymi informują korelacje między wynikami otrzymanymi w skali pełnej oraz w poszczególnych skalach Kwestionariusza Jakości Życia a danymi zarejestrowanymi w Indywidualnej Karcie osoby z niepełnosprawnością. W toku przeprowadzonych analiz w odniesieniu do drugiej hipotezy badawczej, że na poczucie jakości życia badanych mogą mieć wpływ zmienne socjodemograficzne (płeć, wiek, stopień niepełnosprawności intelektualnej, wykształcenie, wielkość miejsca zamieszkania, stan zdrowia, własna sytuacja materialna, sytuacja materialna rodziny, status zamieszkania, struktura rodziny, a także czas przebywania w warsztacie terapii zajęciowej oraz czas trwania zatrudnienia w ZAZ-ie i na otwartym rynku pracy w systemie ZW), badanie przyniosło częściowe potwierdzenie w odniesieniu do niektórych zmiennych (zob. Schemat 1).

Schemat nr 1. Wpływ zmiennych socjodemograficznych na poczucie jakości życia badanych

Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że globalna ocena jakości życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną **nie jest uzależniona** od płci, wielkości miejsca zamieszkania ani okresu zatrudnienia – czy to w ZAZ-ie, czy na otwartym rynku pracy w systemie ZW.

Natomiast ocena jakości życia jest związana z:

a) formą aktywności quasi-zawodowej i zawodowej: najwyższe oceny jakości życia prezentowały osoby pracujące na otwartym rynku pracy w systemie ZW, kolejno osoby pracujące w ZAZ-ach, zaś najniższe uczestnicy WTZ-ów; ▶▶

Natalia Maciuszek, pracuje ze wsparciem Centrum DZWONI w Gdańsku.

„Dobre życie to mieć przyjaciół, mieć dobrą pracę i fajnego psa. Być zdrowa, mieć silną i zdrową rodzinę. Dobre życie to samodzielne mieszkanie i dobry laptop”.

Jacek Prokorym, uczestnik WTZ w Białymstoku.

„Dobre życie to być dobrym i szczęśliwym, pomagać innym, dzieciom. Ja często pomagam w Caritasie, jak się zbiera jedzenie. Ja jestem dumny z siebie, jak mogę pomagać.

Co jest ważne?... Lubię śpiewać, gram na instrumentach. Śpiewam w domu, w kościele, jeździłem na festiwale. Pomagać i śpiewać to dwie najważniejsze rzeczy dla mnie”.

- ▶ b) wiekiem: im starsze osoby badane, tym niżej oceniają jakość swojego życia;
- c) stopniem niepełnosprawności: im głębszy stopień niepełnosprawności, tym gorsza ocena jakości życia;
- d) wykształceniem: im wyższe wykształcenie, tym lepsza deklarowana jakość życia;
- e) stanem zdrowia: im lepszy stan zdrowia, tym wyższa ocena jakości życia;
- f) własną sytuacją materialną oraz sytuacją materialną rodziny: im lepsza sytuacja materialna, tym wyższa ocena jakości życia;
- g) statusem zamieszkania: osoby mieszkające z mężem lub żoną prezentują wyższe oceny jakości życia niż osoby mieszkające z rodzicami lub opiekunami i innymi osobami oraz osoby przebywające w domu pomocy społecznej;
- h) długością przebywania w WTZ: im dłużej badani przebywają w WTZ, tym niższa jest ich ocena globalnej jakości życia oraz jakości życia w podskali niezależności.

W celu odpowiedzi na pytanie o „czyste” (nieuwikłane współzależności z innymi zmiennymi) predyktory¹² jakości życia przeprowadzono analizę regresji liniowej metodą krokową. Pozwoliło to na uzyskanie odpowiedzi na postawioną trzecią hipotezę, że formy aktywności zawodowej są istotniejszymi predyktorami jakości życia niż analizowane zmienne socjodemograficzne.

Analiza wykazała, że uwzględnienie wielu zmiennych socjodemograficznych nie osłabiło siły związku między formami aktywności zawodowej a jakością życia, wręcz uwypukliło jego znaczenie. Hipoteza trzecia została potwierdzona (zob. Schemat 2).

Schemat nr 2. Predyktory jakości życia

Badania wykazały, że najsilniejszymi predyktorami wpływającymi na jakość życia osób z niepełnosprawnością intelektualną jest zatrudnienie na otwartym rynku pracy w systemie ZW ($\beta^{13}=0,71$), a także praca w ZAZ-ie ($\beta=0,47$). Wyniki dowodzą, że pewne czynniki socjodemograficzne, takie jak stan zdrowia ($\beta=0,16$) i sytuacja materialna rodziny ($\beta=0,19$) modyfikują zależność między środowiskiem pracy a subiektywną jakością życia osób z niepełnosprawnością intelektualną. Oznacza to, że im bardziej włączające, otwarte jest środowisko aktywności zawodowej badanych, tym wyższa jest ocena jakości ich życia, przy czym na tę ocenę mają również wpływ: stan zdrowia, sytuacja materialna oraz struktura rodziny.

¹² Predyktor (ang. predictor) – pojęcie najczęściej używane w psychologii. Znaczenie predyktora można opisać jako obserwację (analizę) czegoś (zmiennych), co pozwala na wyciągnięcie wniosków i na tej podstawie przewidywanie (prognozowanie).

¹³ Współczynnik Beta świadczy o sile predyktora. Im wyższa Beta tym predyktor (prognostyk) jest silniejszy.

Nieistotne statystycznie dla prognozowania ogólnej jakości życia okazały się: wykształcenie, własna sytuacja materialna, wiek, stopień niepełnosprawności oraz status zamieszkania.

Przeprowadzone analizy dowodzą, że poczucie jakości życia wiąże się wyraźnie z aktywnością zawodową. Najsilniejszym predyktorem jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną jest praca na otwartym rynku pracy w systemie ZW. Kolejnym silnym predyktorem jest zatrudnienie w ZAZ-ie w porównaniu do uczestnictwa w WTZ.

Wyniki tego badania dostarczają danych potwierdzających przekonanie, że doświadczenie włączenia w otwarty, konkurencyjny rynek pracy jest ważnym wyznacznikiem jakości życia. Nie ulega jednak wątpliwości, że jakość życia jest bardzo osobistym wymiarem, uzależnionym od ogólnych potrzeb każdej osoby, jej indywidualnych preferencji oraz aspiracji.

Wnioski końcowe

- 1) Wyniki badań wykazały, że **głównym czynnikiem wpływającym na subiektywną ocenę jakości życia jest środowisko pracy**, w którym przebywają badane osoby (zatrudnienie na otwartym rynku pracy w systemie zatrudnienia wspomagane, a także praca w zakładzie aktywności zawodowej). Pewne znaczenie miała też sytuacja materialna rodziny oraz wśród indywidualnych czynników biologicznych korzystnie wpływających na jakość życia – stan zdrowia.
- 2) Środowisko pracy **ma duży wpływ na ocenę własnych kompetencji zawodowych, zwiększa też poczucie niezależności i integracji ze społecznością** osób z niepełnosprawnością intelektualną.
- 3) Praca na chronionym czy otwartym rynku w systemie zatrudnienia **wspomagane nie ma bezpośredniego wpływu na zadowolenie z życia osób z niepełnosprawnością intelektualną**. Najbardziej zadowoleni ze swojego życia byli uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej.
- 4) **Im więcej i bardziej różnorodnych doświadczeń związanych z pracą ma osoba z niepełnosprawnością intelektualną, tym subiektywna jakość jej życia jest wyższa.**

Kilka praktycznych rekomendacji:

1. Koniecznym staje się zapewnienie osobom z niepełnosprawnością intelektualną możliwości i warunków do podejmowania aktywności zawodowej na otwartym rynku pracy w systemie zatrudnienia wspomagane – z uwzględnieniem ich preferencji oraz celów życiowych i zawodowych.
2. W opracowywaniu oferty aktywności życiowej i zawodowej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną należy skupić się **na wymiarze niezależności oraz integracji ze społecznością**. Ważne, aby zawarte w ofercie **zalecenia zostały włączone do lokalnych polityk** na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
3. Istnieje silna potrzeba podjęcia **działań systemowych** przygotowujących do przejścia od edukacji (terapii) do zatrudnienia, z uwzględnieniem kierunku wspierania.
4. **Warto upowszechnić wyniki tych badań wśród osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz ich rodziców i opiekunów, a także w placówkach edukacyjnych oraz wśród kadry uniwersyteckiej.** ■

Czym dla mnie jest dobre życie?

Ten artykuł jest o książce. Książkę napisała Monika Zakrzewska.

Pani Monika jest autorką książki.

Najpierw autorka zrobiła badania naukowe.

W czasie **badania naukowych** zadaje się pytania na jakiś ważny temat. Potem zbiera się odpowiedzi. Myśli o tym. Czyta bardzo dużo książek. I pisze książkę lub artykuł na temat badań.

Autorka badała jakość życia osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Jakość życia to wszystko co myślisz o swoim życiu i co czujesz. Czy Twoje życie jest dobre czy złe.

Autorka zaprosiła do badań 3 grupy:

1. uczestników warsztatów terapii zajęciowej,
2. pracowników zakładów aktywności zawodowej
3. pracowników z różnych firm, których wspierają w pracy Centra DZWONI.

Wszystkie badane osoby odpowiadały na pytania w ankiecie.

Ankieta to lista z pytaniami.

W ankiecie są też odpowiedzi do wyboru. Wybierasz odpowiedź która najbardziej pasuje do tego co myślisz i czujesz.

Badanie pokazało że najlepiej żyje się osobom pracującym w zatrudnieniu wspomagającym.

Trochę gorzej ocenili swoje życie pracownicy ZAZ. Najślabiej ocenili uczestnicy WTZ.

Jak ktoś pracuje, lepiej ocenia siebie. To co umie zrobić. Czego może się nauczyć. Czuje się bardziej niezależny. Umie współpracować. Łatwiej nawiązuje kontakty z innymi ludźmi.

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną potrzebuje dużo wsparcia jak kończy szkołę. Trzeba pomóc jej zaplanować co robić dalej.

Czy ma iść do ośrodka terapii?
Czy może przygotować się do pracy?

W Polsce pracuje bardzo mało osób z niepełnosprawnością intelektualną. Nie decydują o swoim życiu.

Państwo powinno bardziej pomagać osobom z niepełnosprawnościami.

Literatura

Buntinx, W. i Schalock, R. (2010). Models of Disability, Quality of Life, and Individualized Supports: Implications for Professional Practice in Intellectual Disability. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, Volume 7 Number 4, 283–294.

Cytowska, B. (2017). Rodzice wobec zatrudnienia swoich dorosłych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. W: B. Trochim i M. Wolan-Nowakowska (red.), *Zatrudnienie wspomagane szansą na samodzielność osób z niepełnosprawnością* (s. 122–138). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.

Firkowska-Mankiewicz, A. (1999). Jakość życia osób niepełnosprawnych intelektualnie – prezentacja QOL – Kwestionariusza Jakości Życia. *Sztuka leczenia*, 5(3), 15–21.

Firkowska-Mankiewicz, A. (2018). Środowisko życiowe a jakość życia osób z niepełnosprawnością intelektualną. W: J. Głodkowska, K. Sipowicz i I. Patejuk-Mazurek (red. nauk.), *Tradycja i współczesność pedagogiki specjalnej w tworzeniu społeczeństwa dla wszystkich. W 95-lecie Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej* (s. 248–265). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. 2012 poz. 1169).

Mrugalska, K. (1996). *Osoby z upośledzeniem umysłowym*. W: K. Mrugalska (red.), *Osoby upośledzone fizycznie lub umysłowo* (s. 55–76). Warszawa: Centrum Rozwoju Służb Społecznych.

Prusisz, G. (2008). *Rola rodziny w procesie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością intelektualną*. W: Raport podsumowujący działalność Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelaktnie. Warszawa: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym.

Schalock, R.L. (2000). Three decades of quality of life. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 15(2), 116–127.

Schalock, R.L., Keith, K.D., Hoffman, K. (1990). *Quality of Life Questionnaire Standardization Manual*. Mid-Nebraska Mental Retardation Services, Inc, Hastings, NE.

Schalock, R.A., Verdugo, M.A. (2002). *Handbook on Quality of Life for Human Service Practitioners*. American Association on Mental Retardation. Washington: DC.

Światowa Organizacja Zdrowia (2001, 2009). *Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia*. Warszawa: Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia.

Od Redakcji:

Akcja #normalniesiepracuje trwa w mediach społecznościowych od wiosny 2018 roku – w „Społeczeństwo dla Wszystkich” nr 2(66) z września 2018 roku pisał o niej Michał Bullik, trener pracy z Centrum DZWONI w Bytomiu. Zaproszono do niej sportowców, muzyków, osoby ze świata mediów i polityki. Ambasadorką akcji została aktorka Marta Żmuda-Trzebiatowska. Celem akcji jest dotarcie do jak największego grona odbiorców i pokazanie, że osoby z niepełnosprawnością intelektualną są pełnowartościowymi pracownikami.

Ostatni rok w pandemii w Polsce, niezwykle trudny dla większości przedsiębiorców i pracowników, nadał temu hasłu dodatkowy wymiar. I o tym jest poniższy artykuł.

Marzena Bałtowska-Jucha

koordynator Centrum DZWONI, Biuro Zarządu Głównego PSONI

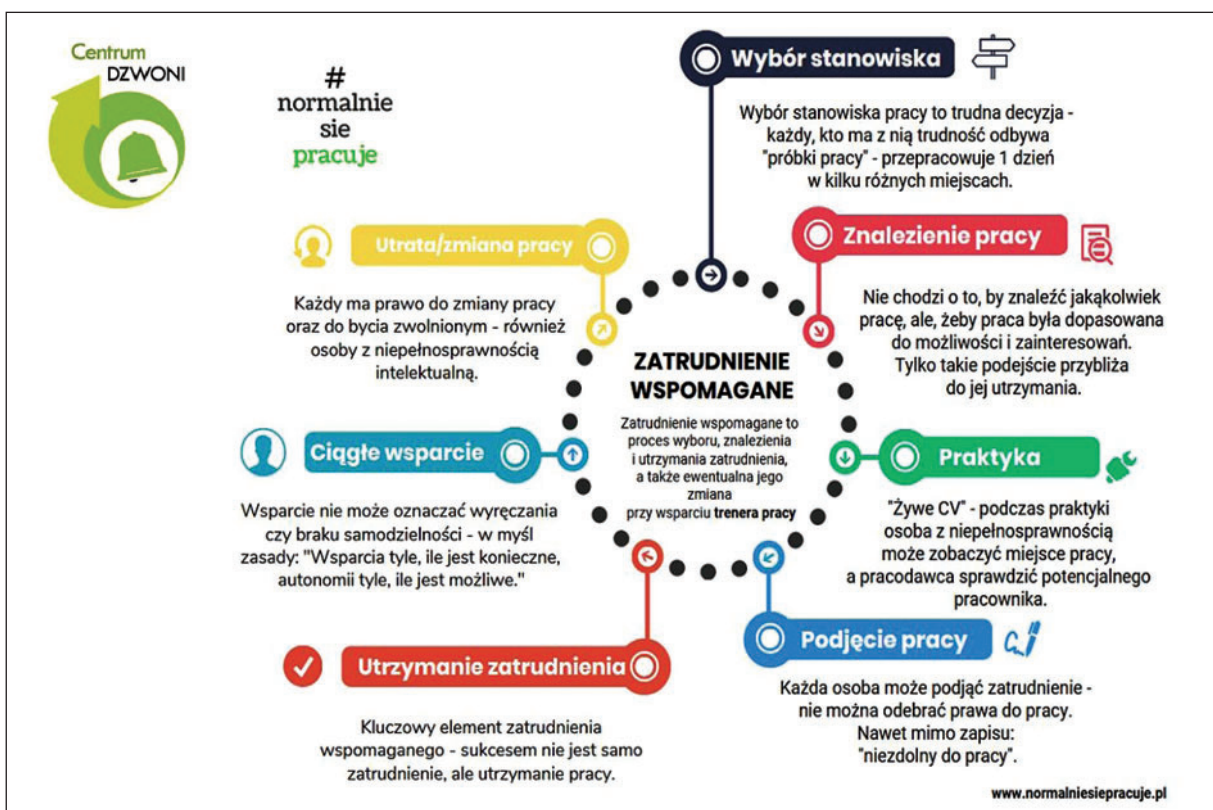
Normalnie się pracuje

Na początku marca 2020 roku odnotowano w Polsce pierwszy przypadek koronawirusa. Już 14 marca 2020 roku rząd ogłosił stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii. Epidemia COVID-19 i wprowadzone w jej wyniku ograniczenia w funkcjonowaniu gospodarki spowodowały wiele zmian w życiu społecznym i gospodarczym państwa, a także zawodowym i prywatnym Polaków. Z tej przyczyny spore zaniepokojenie wyrażali pracodawcy, obawiający się braku możliwości prowadzenia działalności i konieczności przeprowadzania zwolnień, oraz pracownicy, obawiający się utraty pracy.

Czego w tamtych chwilach obawialiśmy się my, pracownicy niepublicznej agencji zatrudnienia wspierający na rynku pracy osoby z niepełnosprawnością intelektualną? Jeśli napiszę, że niczego, nikt w to nie uwierzy. A jednak. Nie było czasu na obawy. Wiosna ubiegłego roku była czasem wielkiej mobilizacji, uruchamiania pokładów kreatywności, a przede wszystkim podejmowania wszelkich działań, które stanowiłyby chociaż namiastkę normalności, tak bardzo potrzebnej wszystkim do codziennego funkcjonowania.

Centrum DZWONI od początku swojej działalności nie ma zapewnionych stabilnych warunków formalno-finansowych. Każdy kolejny rok to nowe dylematy, nowe decyzje, nowe wyzwania. I tak już 15 lat. Nauczyliśmy się funkcjonować w tej niepewnej przestrzeni. Motywacją – pomimo różnych trudności – jest zawsze sukces kolejnej osoby z niepełnosprawnością, która podejmuje pracę, utrzymuje ją i rozwija swoją niezależność.

Kiedy wybuchła epidemia, kończył się okres finansowania projektu, dzięki któremu Centrum DZWONI prowadziło działalność. Do końca mieliśmy zaledwie dwa tygodnie. Po tym czasie rozpoczynał się kolejny okres projektowy. Byliśmy pewni, że epidemia potrwa niedługo. W trybie ekspresowym wprowadziliśmy odpowiednie procedury bezpieczeństwa i działaliśmy tak jak dotychczas. Na jednym z pierwszych spotkań zdalnych zdefiniowaliśmy kluczową kwestię – my, pracownicy Centrum DZWONI, sobie poradzimy, ale osoby z niepełnosprawnością zatrudnione w różnych zakładach pracy potrzebują naszego wsparcia, aby mogły utrzymać pracę. To było naszą siłą napędową przez kolejne tygodnie i miesiące.

od lewej: PAWEŁ TRZASKA, AGNIESZKA STĘPIEŃ, MATEUSZ MENDRY

Nie zamknęliśmy Centrów DZWONI, byliśmy i jesteśmy dostępni każdego dnia. Wspólnie szukaliśmy rozwiązań umożliwiających wspieranie osób, które tego potrzebowały. Priorytetem było utrzymanie stabilnej sytuacji osób zatrudnionych na rynku pracy. I okazało się, że osoby z niepełnosprawnością to prawdziwi bohaterowie na pierwszej linii frontu. Osoby zatrudnione na pomocniczych stanowiskach w różnych zakładach pracy okazały się niezbędne dla sprawnego funkcjonowania tych zakładów. Nasze superwomen i nasi supermeni czasów koronawirusa to pracownicy kancelarii i biur podawczych różnych instytucji i urzędów, pracownicy porządkowi wykonujący swoją pracę w szpitalach, przychodniach, osiedlach mieszkaniowych, pracownicy gastronomii, handlu i usług.

KAROLINA GAURA

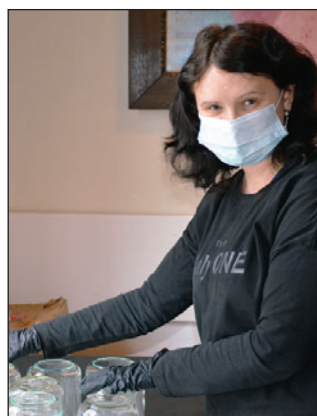

JAN GRONOWSKI

Świadomość: „jestem potrzebny”, „moja praca jest niezbędna” dawała osobom z niepełnosprawnością ogromną siłę pozwalającą pokonywać lęki, obawy i codzienne trudności. Wzajemnie się motywowaliśmy. My ich, a oni nas. Już pierwsze tygodnie pandemii pokazały, że pracodawcy, którzy opanowali pierwszy epidemiczny chaos, mają potrzeby rekrutacyjne. Potrzebują rzetelnych, odpowiedzialnych pracowników. Wykorzystaliśmy ten moment i dzięki temu kolejne osoby podejmowały często pierwszą pracę

MATEUSZ MENDRY

KATARZYNA FAULHABER

w swoim życiu. W czasie ostatniego roku 62 osoby podjęły nowe zatrudnienie. Różne mogą być komentarze w tym miejscu – mało, dużo, mieli szczęście... Ja jednak napiszę przekornie, że to nie spektakularnego. Dla nas to normalnie.

Każda osoba, która chciała podjąć zatrudnienie, została do tego przygotowana, otrzymała odpowiednie wsparcie i jest na rynku pracy. Osoby, które tego w danym momencie nie chciały, nie pracują. Wszystkie miały możliwość podjęcia indywidualnej, autonomicznej decyzji. Jako pracownicy Centrum DZWONI wiemy, że pomimo zmian, jakie pandemia spowodowała w życiu wszystkich ludzi, w naszym podejściu nic się nie zmieniło. Nadal jest normalnie.

Wiele osób zadawało i zadaje mi pytanie, jak to się stało, że Centrum DZWONI działa bez zmian. Za każdym razem odpowiadam, że niczego specjalnego nie zrobiliśmy. Po prostu robimy to co zawsze.

Natomiast przez lata zbudowaliśmy w lokalnych społecznościach przeświadczenie, że osoby z niepełnosprawnością są częścią tych społeczności. I to zapoczątkowało w czasie pandemii. Nikt nie traktował osób z niepełnosprawnością specjalnie, nie tworzył warunków ochronnych, nie pozbawiał ich możliwości robienia zwykłych rzeczy. Stąd nasz sukces.

Zatrudnienie wspomaganie w systemie wsparcia PSONI jest jedną z najbardziej spersonalizowanych kompleksowych usług wzmacniających poczucie własnej wartości, samostanowienie i niezależność każdej osoby z niepełnosprawnością. Ten fakt potwierdzają setki osób z niepełnosprawnością, które dzięki wsparciu Centrum DZWONI żyją bardziej niezależnie i spełniają swoje marzenia. Pomimo pandemii. ■

#normalnie się pracuje

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną chcą i mogą pracować. W znalezieniu pracy i w pracy pomagają im Centra DZWONI.

Epidemia wirusa COVID-19 pokazała że praca tych osób jest bardzo potrzebna. Różne urzędy i firmy nie mogą działać bez nich. Pracownicy z niepełnosprawnością wykonują swoje zadania bardzo dobrze. Możemy ich nazywać bohaterami.

Czas epidemii jest dla wszystkich trudny. Nie wszystkie sklepy i zakłady są otwarte. Dzieci nie chodzą do szkoły. Niektórzy dorośli nie pracują. Niektórzy pracują w domu.

Ale pracownicy z niepełnosprawnością **normalnie pracują**. Tak jak zawsze. Mogą być z siebie dumni.

Karolina Makowiecka

Specjalista ds. publikacji, Biuro Zarządu Głównego PSONI

Projekty zakończone sukcesem

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną 31 marca 2021 roku kończy z sukcesem realizację trzech trzyletnich projektów współfinansowanych ze środków PFRON w ramach konkursu 4/2017 „Samodzielni i skuteczni” ogłoszonego na podstawie art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

1. Wiedza dla Włączenia

W trzecim roku realizacji projektu, czyli od kwietnia 2020 do końca marca 2021 roku, PSONI przygotowało i wydało:

- cztery numery kwartalnika „Społeczeństwo dla Wszystkich”,
- cztery nowe publikacje z serii „Biblioteka self-advokata”: „Moja wiedza na temat Straży Pożarnej”, „Moje możliwości na rynku pracy”, „Moje dorosłe życie”, „Moja odpowiedzialność za środowisko”. Tematy broszur zostały opracowane zgodnie z sugestiami czytelników z niepełnosprawnością intelektualną,
- drugie, poprawione wydanie jednej publikacji w tekście łatwym do czytania pt. „Mój chłopak, moja dziewczyna”,
- „Konwencję o prawach osób z niepełnosprawnościami” w tekście łatwym do czytania i zrozumienia,
- dwie publikacje dla otoczenia osób z niepełnosprawnością intelektualną. W tym „Aktywność zawodowa a jakość życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną” (więcej o tej publikacji pisze jej autorka na str. 2) oraz drugie, poprawione wydanie publikacji „Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w postępowaniach sądowych i przed innymi organami”.

W sumie w ramach trzyletniego projektu wydawniczego „Biblioteka self-advokata” została wzbogacona o trzynaście nowych tytułów broszur w tekście łatwym do czytania. Czytelnicy z niepełnosprawnością intelektualną otrzymują także długo wyczekiwane opracowanie Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami w tekście łatwym, które będą mogli omawiać m.in. na spotkaniach self-advokatów. Pojawiło się także siedem nowych, poprawionych wydań broszur, których nakład został wcześniej wyczerpany. Odnosząc się do zgłaszanych potrzeb, przygotowano drugie poprawione wydanie publikacji „Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w postępowaniach sądowych i przed innymi organami”. Wydano także trzy nowe książki dla osób z otoczenia.

Oprócz wspomnianych publikacji wydano 11 nowych numerów sztabowego czasopisma PSONI pt. „Społeczeństwo dla Wszystkich”.

Zarówno wiernych dotychczasowych czytelników, jak i nowych zapraszamy do zapoznania się z bogatą ofertą wydawniczą. Wszystkie publikacje są dostępne w wersji elektronicznej na stronie www.psoni.org.pl, w zakładce „publikacje”. Niektóre można otrzymać w wersji papierowej po wcześniejszym umówieniu się w siedzibie Zarządu Głównego PSONI przy ul. Głogowej 2B w Warszawie.

Wszystkich czytelników zachęcamy do śledzenia informacji o działalności wydawniczej PSONI zamieszczanych na stronie www.psoni.org.pl oraz do kontaktowania się z redakcją, pisząc na adres: redakcja@psoni.org.pl lub telefonicznie pod numerami: 22 646 03 14, 22 848 81 82.

Wszystkie publikacje są bezpłatne.

2. Centrum DZWONI III

W ramach trzyletniego projektu Centrum DZWONI III objętych wsparciem zostało 617 osób (w tym 254 kobiety i 363 mężczyzn) z głównych grup osób z niepełnosprawnościami, które są odbiorcami usługi zatrudnienia wspomaganego.

W grupie osób zrekrutowanych było:

- 321 osób nieaktywnych zawodowo, bezrobotnych lub poszukujących pracy, niezatrudnionych,
- 296 osób już zatrudnionych na otwartym rynku pracy, których proces wspomaganie w miejscu pracy nie został zakończony.

W sumie w trakcie trwania projektu 452 osoby, czyli 73% wszystkich uczestniczących, były zatrudnione i korzystały ze wsparcia trenera pracy na stanowisku. Spośród grupy osób nieaktywnych zawodowo zatrudnienie przy wsparciu trenera pracy pozyskało prawie 50%, a dokładnie 156 osób.

376 osób, czyli 83% wszystkich osób zatrudnionych, utrzymało pracę przy wsparciu trenera pracy przez co najmniej 6 miesięcy.

O pracy Centrum DZWONI w ostatnim pandemicznym roku można przeczytać w artykule „Normalnie się pracuje” na stronie 8.

3. Ku samodzielności i niezależności

Od 01 kwietnia 2018 roku prowadzono kompleksową rehabilitację dzieci z niepełnosprawnościami w formie grupowych treningów umiejętności społecznych i indywidualnych treningów umiejętności w Ośrodku Wczesnej Interwencji Zarządu Głównego PSONI oraz Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym Koła PSONI w Wyszku. Ze wsparcia korzystało 163 beneficjentów, dzieci będących pacjentami warszawskiego OWI i wychowankami warszawskiego OREW.

Dużym zainteresowaniem cieszyło się prowadzone przez specjalistów z Biura Zarządu Głównego PSONI poradnictwo prawne, psychologiczno-pedagogiczne i społeczno-obywatelskie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób z ich otoczenia w Ogólnopolskim Centrum Porad. Łącznie udzielono ponad 6.000 porad. ■

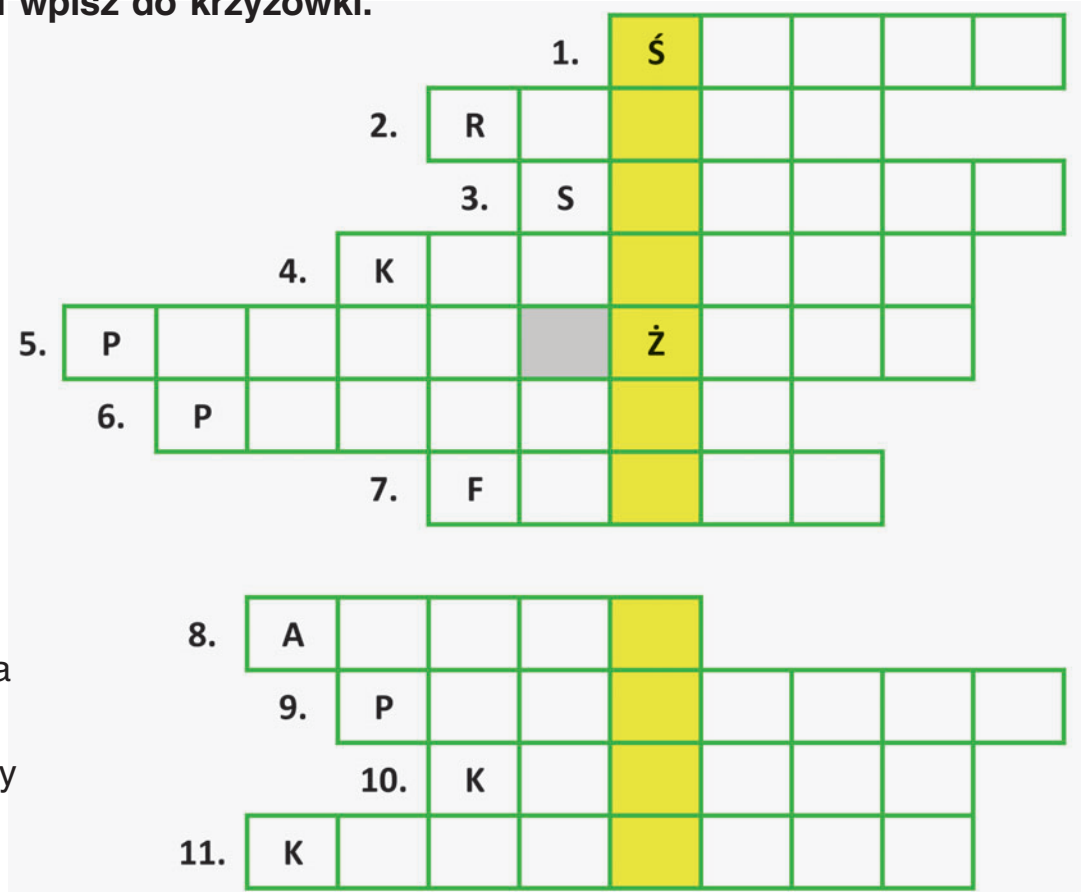

Zagadkowe strony

Witam Państwa serdecznie i zapraszam do rozwiązywania krzyżówki i innych zadań. Powodzenia.

1. Odgadnij hasła i wpisz do krzyżówki.

1. Pada zimą.
2. Ulica, po której samochody jeżdżą w kółko.
3. Zakłada się je na konia, żeby móc na koniu jeździć.
4. Bujane łóżeczko dla małego dziecka.
5. Imię i nazwisko polskiego skoczka narciarskiego.
6. Rodzaj gry w karty dla jednej osoby.
7. Wisi na maszcie.
8. Duży owoc.
9. Część twarzy.
10. Mebel.
11. Nagłe, głośne wyrzucanie powietrza z nosa.

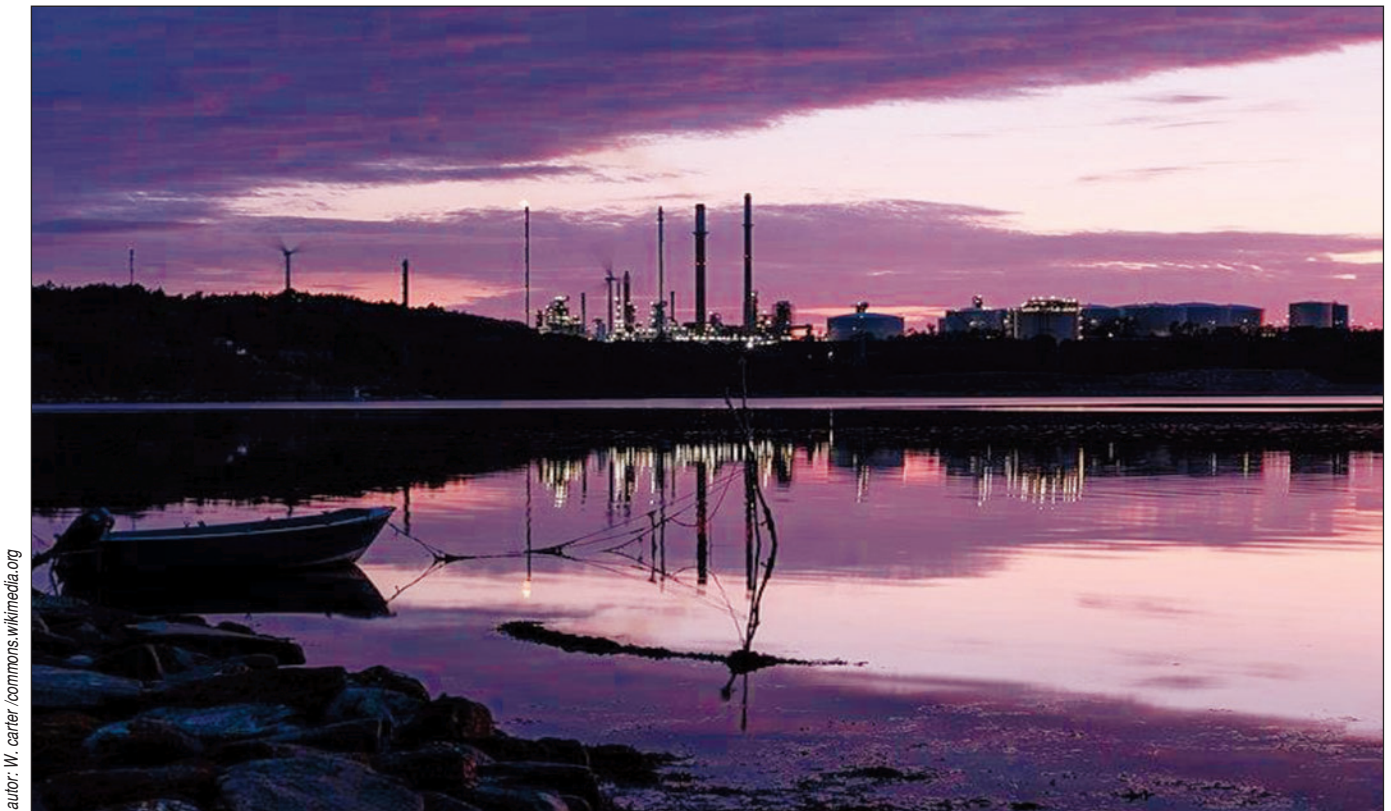
KONKURS

1. Proszę rozwiązać krzyżówkę.
2. Odgadnięte hasło z krzyżówki proszę zapisać na kartce.
3. Kartkę proszę włożyć do koperty i wysłać na adres:
Zagadkowy Redaktor Piotr Sochalski
Warsztat Terapii Zajęciowej Zarządu Głównego PSONI
ul. Głogowa 2b, 02-639 Warszawa

Jedna z osób, które przyślą poprawnie odgadnięte hasło, otrzyma nagrodę!

2. Przyjrzyj się zdjęciu. Zastłoń zdjęcie i odpowiedz po kolei na pytania.

autor: W. carter /commons.wikimedia.org

Pytania:

1. Jaką porę dnia przedstawia zdjęcie?
2. Jakie kolory dominują na zdjęciu?
3. Co widać na zdjęciu w oddali?
4. Co widać po lewej stronie zdjęcia?
5. Co odbija się w wodzie?
6. Czym są drobne białe plamki na zdjęciu?

3. Połącz w pary pasujące wyrazy.

samochód	film
las	lekarstwo
peron	pies
kino	silnik
choroba	poduszka
banany	drzewa
kołdra	siodelko
rower	owoce
obroża	dworzec

szklanka	rama
walizka	huśtawka
obraz	spodek
mleko	ryby
rzeka	ubrania
parasol	szufelka
klawiatura	deszcz
plac zabaw	krowa
szczotka	komputer

4. Przeczytaj tekst i odpowiedz na pytania.

Adama odwiedził dzisiaj wujek. Wujek ma na imię Klemens. Wujek mieszka w górach i jest ratownikiem górskim. Ratownik górski ratuje ludzi, którym w górach stało się coś złego. Wujek mówi, że te złe rzeczy dzieją się często ludziom, którzy wyszli na górskie szlaki bez mocnych butów i ciepłego ubrania. Na dodatek bez zapasu wody i jedzenia. Wujek brał udział w wielu akcjach ratowniczych. Wujek udzielał pomocy turystom, którzy się zgubili w górach albo mieli wypadek. Czasem rannych turystów przewoził do szpitala. Ale dzisiaj wujek nie opowiadał o swojej pracy, tylko zaprosił Adama na wspólne chodzenie po górach. Adam bardzo się ucieszył, bo od dawna marzył o chodzeniu po górach.

Pytania:

1. Kto odwiedził Adama?
2. Jak wujek miał na imię?
3. Kim jest wujek Adama?
4. Czym zajmuje się ratownik górski?
5. Jak trzeba się przygotować do wyjścia w góry?
6. Co wujek zaproponował Adamowi?

5. Ile krzeseł widać na zdjęciu? Napisz liczbę w kratce obok.

autor: victorgrigas / commons.wikimedia.org

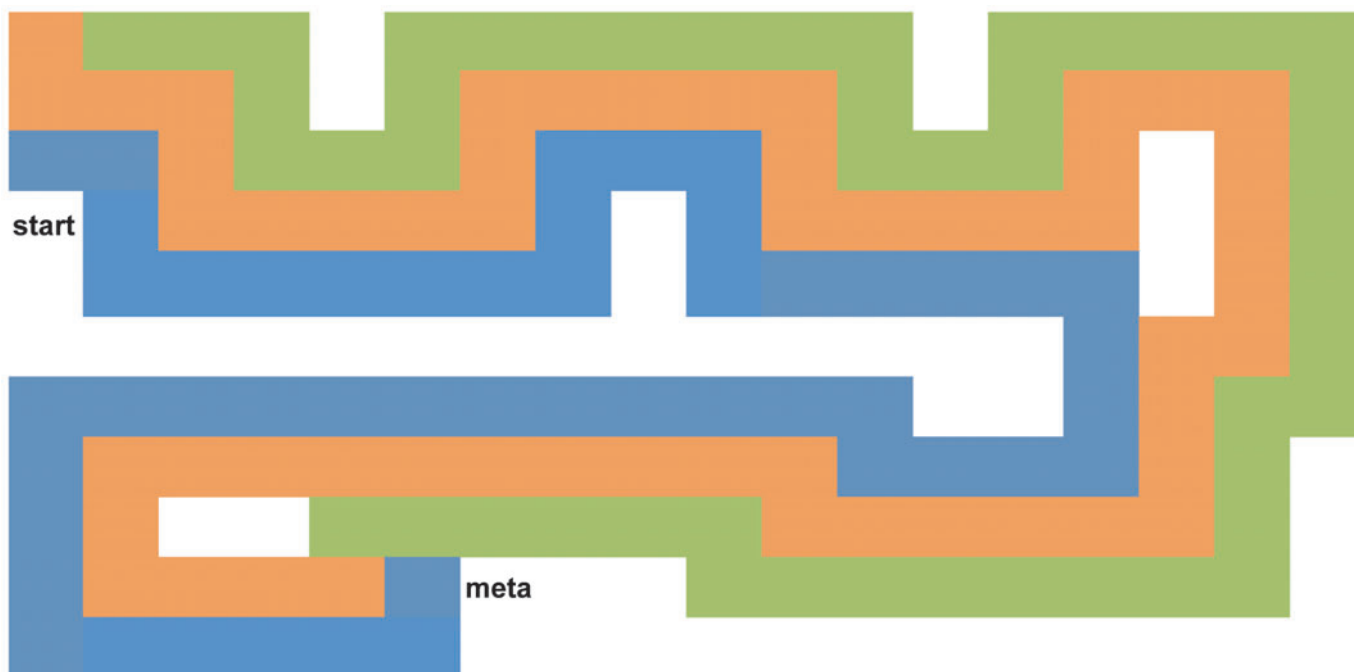
Rozwiązanie krzyżówek:
1. Śnieg 2. Rondo 3. Siodło 4. Kolebka 5. Piotr Zyla 6. Pasjans 7. Flaga 8. Arbuz 9. Policzek
10. Komoda 11. Kichanie.

**6. Przeczytaj cztery kolejne wyrazy.
Skreśl wyraz, który nie pasuje do pozostałych.**

- a) rondel ~~wazon~~ garnek patelnia
- b) wichura pogoda grad piorun
- c) bluszcz jamnik chaber dalia
- d) dłuto młotek wiertarka stolarnia
- e) perkusja piekarnik akordeon flet
- f) Kopciuszek Doda Kora Margaret

7. Narysuj linie wewnątrz zielonego, pomarańczowego i niebieskiego węża bez odrywania ołówka od papieru.

Tomasz Czuchrowski

Podróże w komputerze

Wszyscy tęsknimy za spacerami, wycieczkami, zajęciami w warsztatach. Marzy mi się spotkanie przy grillu lub nad jeziorem. Nic z tego nie jest możliwe.

Ale mogę sobie wyobrazić, że podróżuję. Znalazłem w internecie program Przejazdy Europejskie. Są to podróże pociągiem, tramwajem lub autokarem. Napiszę więc o tych podróżach na ekranie komputera. Skoro nie można jeździć naprawdę, to pojeżdżę chociaż w internecie. Jak to się mówi: wirtualnie.

Dzisiaj pojechałem do Norwegii. Jechałem z miasta Bergen do miasta Trondheim (czytaj Tronhajn). Po drodze były lasy, jeziora, miasteczka i małe wsie.

Potem pojechałem do Austrii. Stolica Austrii to Wiedeń. Po Wiedniu jeździłem tramwajem.

Potem wybrałem się do miasta Innsbruck (czytaj Insbruk). Tam też jest ciekawie.

Tramwaj jedzie. Z obu stron są wysokie góry. W górach leży śnieg. Widać z daleka skocznię narciarską.

Chciałbym naprawdę tam kiedyś pojechać. Nie tylko na ekranie.

Dobrze, że zrobiło się ciepło. Można chociaż iść na spacer do parku. W tym parku są przyrządy do ćwiczeń.

Ćwiczę także w moim Domu u Sebastiana. Grażyna kazała mi rozciągać płuca po tym koronawirusie.

Kiedy tylko to będzie możliwe pojedziemy do wsi Ojrzanów. Grażyna obiecała nam niedaleką wycieczkę. No i obiecała też lody.

Będzie dobrze!

<https://pixabay.com/pl/images/search/innsbruck/>

Fot. Emil Witwicki

Katarzyna Świeczkowska

Wiceprzewodnicząca Zarządu Koła PSONI w Gdańsku, członkini EACD

European Academy of
Childhood Disability

Europejska Akademia Niepełnosprawności Dziecięcej

European Academy of Childhood Disability (EACD), czyli Europejska Akademia Niepełnosprawności Dziecięcej, to organizacja zrzeszająca osoby zajmujące się niepełnosprawnością dziecięcą, między innymi lekarzy, logopedów, fizjoterapeutów, pedagogów, pielęgniarki, terapeutów zajęciowych. Ma ponad 500 członków z 37 krajów europejskich, którzy często są członkami lokalnych akademii (tak jest np. w Irlandii, na Ukrainie, we Włoszech, w Grecji i Niemczech). Sama EACD wchodzi natomiast w skład International Alliance of Academies of Childhood Disabilities, czyli Międzynarodowej Koalicji Akademii Niepełnosprawności Dziecięcej. Celem Akademii jest promowanie współpracy międzynarodowej w podejmowaniu badań dotyczących niepełnosprawności dziecięcej oraz wymiany wiedzy, doświadczeń, a także dobrych praktyk z zakresu terapii, wspierania i leczenia dzieci z niepełnosprawnościami. Dodatkowo ważnym obszarem działalności Akademii w ostatnich latach stało się budowanie partnerstwa pomiędzy profesjonalistami a rodzinami osób z niepełnosprawnościami i osobami z niepełnosprawnościami. Planowanie skoncentrowane na osobie, wsparcie skoncentrowane na rodzinie, wspólne podejmowanie decyzji (shared decision making), Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania (International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF), wartości, jakie niosą za sobą *F-words*, czyli słowa na literę F (*function, family, fitness, fun, friends, future*) – to podstawy pracy wszystkich osób działających w Akademii.

Doroczne spotkania

Członkowie Akademii spotykają się raz do roku na kilkudniowej konferencji, której celem jest zaprezentowanie wyników badań prowadzonych na świecie i dotyczących różnych sfer życia dzieci z niepełnosprawnościami. Poza tym podczas konferencji są prezentowane międzynarodowe projekty, nowości z zakresu stosowanych metod leczenia oraz terapii dzieci z niepełnosprawnościami. Ważnym obszarem zainteresowań Akademii jest sytuacja rodzin dzieci z niepełnosprawnościami, w tym rodzeństwa. Dlatego od 2019 roku spotkania Akademii są otwarte dla członków rodzin, którzy stali się nie tylko odbiorcami prezentowanych treści, ale również ich współtwórcami. Dzięki zaangażowaniu Alaina Chatelin z francuskiej Fondation Paralysie Cérébrale (Fundacja Porażenia Mózgowego) głos rodziców wybrzmiał wyraźnie podczas spotkania w 2019 roku w Paryżu. W 2020 roku w Poznaniu, dzięki zaproszeniu do komitetu organizacyjnego 32. rocznego spotkania EACD przedstawiciela rodzin, aż trzy pełne dni poświęcono problemom środowiska dzieci z niepełnosprawnościami.

32. spotkanie, Poznań 2020

Ubiegłoroczne spotkanie członków EACD w Poznaniu zaplanowano na czerwiec, jednak z powodu pandemii przesunięto je na listopad i przeprowadzono całkowicie w formie wirtualnej. W skład komitetu organizacyjnego weszło siedmioro specjalistów z Polski zajmujących się niepełnosprawnością dziecięcą (neurologzy, ortopedzi,

Ceremonia zamknięcia 32 spotkania Europejskiej Akademii Niepełnosprawności Dziecięcej, listopad 2020, na zdjęciu od góry od lewej prof. Marek Józwiak, prof. Małgorzata Syczeńska, dr Annab K Seal – Prezes Europejskiej Akademii Niepełnosprawności Dziecięcej, dr n. med. Małgorzata Szmurlo, prof. Christopher Newman, lek. med. Joanna Kraśny, dr n. med. Przemysław Daroszewski, dr Radosław Rutkowski, Katarzyna Świeczkowska, dr n. med. Marcin Bonikowski, dr n. med. Błażej Pruszczyński, Prof. Magdalena Chrościńska-Krawczyk, Karolina Zientarska, Justyna Daniliszyn

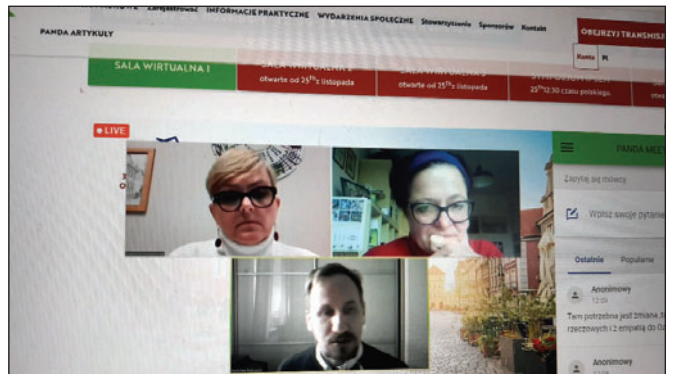
lekarze rehabilitacji, fizjoterapeuci) oraz jeden przedstawiciel rodzin. Komitetowi przewodniczył prof. dr hab. n. med. Marek Józwiak, ortopeda. Na czele międzynarodowego komitetu naukowego stanęli prof. Małgorzata Syczewska oraz prof. Christopher Newman. Tematem spotkania było przechodzenie osób z niepełnosprawnościami z dzieciństwa do dorosłości w różnych obszarach życia. Podczas łącznie 12 dni wydarzeń przedkonferencyjnych i samej konferencji zaprezentowano wiele informacji z zakresu diagnozowania, leczenia, rehabilitacji, wspierania rozwoju, włączenia w lokalną społeczność dzieci z niepełnosprawnościami, a także budowania partnerstwa rodzin i profesjonalistów. Część wystąpień poświęcono współpracy międzynarodowej, nawiązanej w ramach International Alliance of Childhood Disability COVID-19 Task Force Group (Grupy roboczej ds. COVID-19), której celem było wsparcie profesjonalistów, dzieci z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin podczas pandemii COVID-19. Jak wspomniałam, trzy dni poświęcono środowisku dzieci z niepełnosprawnościami, w tym ich rodzinie. Podczas jednego z tych dni przeprowadzono międzynarodowy warsztat „Od dzieciństwa ku dorosłości – jak na drodze współpracy rodzin i specjalistów wypracować strategie wsparcia osób z niepełnosprawnościami prowadzące do ich pełnego włączenia w życie społeczności lokalnych”. Głównymi celami warsztatu były:

1. Wymiana doświadczeń dotyczących okresu dojrzewania i dorastania pomiędzy osobami z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinami.
2. Wymiana doświadczeń dotyczących okresu dojrzewania i dorastania pomiędzy specjalistami pracującymi z osobami z niepełnosprawnościami (dziećmi, nastolatkami oraz dorosłymi).
3. Wymiana doświadczeń dotyczących okresu dojrzewania i dorastania pomiędzy osobami z niepełnosprawnościami, ich rodzinami oraz specjalistami pracującymi z osobami z niepełnosprawnościami w celu lepszego zrozumienia problemów okresu dojrzewania oraz wypracowania efektywnych strategii wsparcia osoby z niepełnosprawnością w okresie dojrzewania i dorastania.
4. Zwiększenie wśród rodzin osób z niepełnosprawnościami oraz profesjonalistów pracujących z tymi osobami świadomości dotyczącej okresu dojrzewania i dorastania w celu poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami.

Podczas warsztatu zdefiniowano najważniejsze problemy okresu dojrzewania oraz zarekomendowano sposoby ich rozwiązywania. Do wyzwań, przed którymi w czasie transycji najczęściej stają osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny, zaliczono między innymi:

- Brak wytycznych (procedur) dotyczących przejścia z pediatrycznej opieki medycznej do opieki medycznej skierowanej do osób dorosłych.
- Brak płynnych ścieżek przechodzenia między kolejnymi etapami wsparcia, od tych przeznaczonych dla dzieci do tych przeznaczonych dla osób dorosłych.
- Brak usług skoncentrowanych na rodzinie (osobie), pomijanie głosu rodziny (osoby) przy podejmowaniu decyzji dotyczących leczenia, wspierania, planowania życia osób z niepełnosprawnościami.
- Ograniczony dostęp do usług umożliwiających niezależne życie osób z niepełnosprawnościami (mieszkalnictwo chronione, zatrudnienie wspomagane, asystentura osobista).
- Problemy finansowe rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.
- Seksualność osób z niepełnosprawnościami.

Warsztaty uświadomiły uczestnikom, że niezależnie od miejsca zamieszkania rodzice dzieci z niepełnosprawnościami mierzą się z tym samymi problemami. Proponowane rozwiązania, na przykład opracowanie wytycznych dotyczących przejścia z pediatrycznej opieki medycznej do opieki medycznej skierowanej do osób dorosłych, promowanie asystentury osobistej, edukacja psychoseksualna, powinny być uwzględniane w polityce nie tylko lokalnej, ale również w polityce europejskiej. ►►

A artykule piszemy o organizacji międzynarodowej. Są w niej naukowcy i rodzice dzieci z niepełnosprawnościami z różnych krajów.

Wszyscy uczą się jak dobrze pomagać dzieciom z niepełnosprawnościami. Raz w roku spotykają się na konferencji.

W tym roku konferencja będzie online (czytaj onlajn). To znaczy przez komputery. Będą mówić specjaliści z całego świata.

Dzieci z różnych krajów będą mówić czym są dla nich:

- samodzielność
- przyjaciele
- rodzina
- sprawność
- zabawa
- przyszłość.

Jeśli chcesz powiedzieć co te słowa znaczą dla ciebie, nagraj krótki filmik. Wyślij film mailem na info@eacd.com Wszyscy na konferencji zobaczą film.

Polska Akademia Niepełnosprawności Dziecięcej

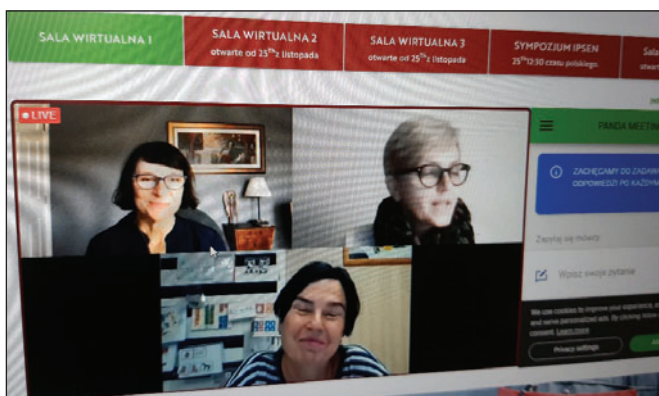
▶▶ Podczas półtora roku przygotowywania 32. rocznego spotkania EACD zrodziła się wśród członków komitetu organizacyjnego myśl powołania Polskiej Akademii Niepełnosprawności Dziecięcej. Głównym pomysłodawcą PAND-y był prof. Marek Józwiak, który wraz z pozostałymi członkami zespołu opracował statut, misję i cele tego stowarzyszenia. Organizacja, której zamiarem jest promowanie współpracy między innymi w podejmowaniu badań dotyczących niepełnosprawności dziecięcej oraz wymiany wiedzy, doświadczeń, a także dobrych praktyk z zakresu terapii, wspierania i leczenia dzieci z niepełnosprawnościami oraz budowania partnerstwa z rodzinami, powołana została w lutym 2020 roku. W maju stowarzyszenie zarejestrowano. Wkrótce potem odbyło się pierwsze walne zebranie jego członków, których obecnie jest prawie setka. W listopadzie odbyła się pierwsza konferencja PAND-y jako część spotkania EACD. Konferencja rozpoczęła się wykładem dr Moniki Zimy-Parjaszewskiej, prezeski Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, na temat praw osób z niepełnosprawnościami.

Kolejne dwa dni poświęcono omówieniu sytuacji dzieci z niepełnosprawnościami w Polsce: opiece zdrowotnej, edukacji, przysługującym świadczeniom oraz sytuacji dorosłych osób z niepełnosprawnościami: planowaniu przyszłości, budowaniu kręgów wsparcia, seksualności. Konferencję zakończył pokaz filmu „Być rodzicem”, w którym pięcioro rodziców dzieci z niepełnosprawnościami opowiada o swoim życiu. Konferencję oglądało prawie 200 osób.

33. spotkanie Europa 2021 – plany

Spotkanie Akademii w 2021 roku rozpocznie się w maju. Z powodu przedłużającej się pandemii będzie miało formę konferencji online i będzie się składało z czterech części:

- **20 maja** – niepełnosprawność dziecięca w erze COVID-19,
- **27 maja** – wsparcie, badania i innowacje, nowe obszary budowania partnerstwa pomiędzy osobami z niepełnosprawnościami i ich rodzinami a profesjonalistami,
- **3 czerwca** – wyzwania i korzyści płynące ze współpracy międzynarodowej w obszarze niepełnosprawności dziecięcej,
- **10 czerwca** – przyszłość niepełnosprawności dziecięcej.

Cały dzień zostanie poświęcony partnerstwu pomiędzy profesjonalistami a rodzinami dzieci z niepełnosprawnościami, ponieważ staje się ono coraz ważniejszym obszarem zainteresowań Akademii. Po raz pierwszy w historii stowarzyszenia zadbane o parytety w składzie komitetu organizacyjnego, z którego połowa to profesjonaliści, druga połowa to przedstawiciele rodzin. Również po raz pierwszy zorganizowano odrębną procedurę pozyskiwania wystąpień prelegentów na ten dzień, które tym razem mają służyć raczej wymianie dobrych praktyk niż prezentacji wyników prowadzonych badań.

Ważną częścią programu dnia 27 maja będą wypowiedzi dzieci z całego świata na temat wartości zawartych w *F-words* – słowach na literę F, czyli jednego z podstawowych założeń pracy członków EACD. Oto jak je rozumieją:

- **Function – czynności życia codziennego.** Dzieci chcą robić różne rzeczy same i nie ma dla nich znaczenia, czy robią je tak samo jak inni czy po swojemu. Pozwólmy im robić wszystko na ich własny sposób. Nic nie szkodzi, że robią coś wolniej i dłużej. Najważniejsze, że robią to same.
- **Family – rodzina.** Rodzina zna dziecko lepiej niż ktokolwiek inny i robi wszystko, co dla dziecka najlepsze. Słuchajmy tego, co rodziny mają nam do powiedzenia. Ufajmy im i uczmy się od nich, jak postępować z dziećmi.
- **Fitness – sprawność.** Dzieci muszą umieć dbać o swoje ciało zwłaszcza wtedy, kiedy rosną. Pokażmy im, jak mogą dbać o swoje ciało i być aktywne. Ruch i ćwiczenia są najlepszym sposobem na sprawdzenie możliwości ich ciała.
- **Friends – przyjaciele.** Dzieci muszą się bawić, uczyć i dorastać w otoczeniu przyjaciół. Uczą się od siebie nawzajem wielu rzeczy. Dlatego powinny się poznawać. Posiadanie prawdziwych przyjaciół jest dla dzieci bardzo ważne.
- **Fun – zabawa i przyjemność.** Dzieci uwielbiają te słowa! Mogą świetnie się bawić i podczas nauki. Pomóżmy im odkryć, co sprawia im przyjemność.
- **Future – przyszłość.** Przyszłość zaczyna się dzisiaj. To, co wydarzy się jutro, zależy od tego, co zrobimy dzisiaj. Nie chcemy, żeby cokolwiek ominęło dzieci. Nie mówmy im ani ich rodzinom, że coś jest niemożliwe. Pozwólmy im marzyć o przyszłości.

Ponieważ zdaniem członków EACD *F-words* dotyczą najważniejszych obszarów życia dzieci, zaprosili oni dzieci z niepełnosprawnościami i bez niepełnosprawności, by przygotowały filmiki (jedno-, dwuminutowe) na temat tych słów. Czekały na filmiki od indywidualnych autorów lub ich grup (rodzeństwa, przyjaciół). Dzięki tym filmikom chcą się dowiedzieć, czym dla dzieci są: rodzina, zabawa, przyjaciele, przyszłość. Na filmiku każde dziecko może mówić swoim językiem ojczystym.

- Co oznacza dla niego słowo rodzina?
- Czym jest dla niego zabawa?
- Co to znaczy: być przyjacielem?
- Co lubi robić ze swoimi przyjaciółmi?
- Co chciałoby robić w przyszłości?

To przykładowe pytania. Dzieci mogą opowiedzieć o tym, o czym chcą. Każda odpowiedź jest dobra.

Więcej informacji na:

<https://eacd2021.com/childrens-voices-and-the-f-words/>

Więcej o 33. rocznym spotkaniu EACD, EUROPE 2021:

<https://eacd2021.com/>

Więcej o EACD: <https://www.eacd.org/> ■

Od Redakcji:

Ryzyko zachorowania na COVID-19 dla wielu osób z różnymi niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, może się okazać poważnym zagrożeniem. Tymczasem w Unii Europejskiej osoby te nie zostały włączone do procedury szczepień jako grupa priorytetowa. Poniżej przedstawiamy informację Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EKES)¹ o sytuacji w krajach UE.

W Polsce osoby z niepełnosprawnościami również nie znalazły się w grupach szczepionych w pierwszej kolejności. Na pismo w tej sprawie skierowane do Ministra Zdrowia na początku stycznia tego roku Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną nie otrzymało odpowiedzi. Inne organizacje osób z niepełnosprawnościami spotkała podobna sytuacja, nie dostały odpowiedzi lub odpowiedź była wymijająca bądź negatywna. Jednak nikt nie zaprzestaje nacisków na władze, aby zmienić tę sytuację.

Tłumaczenie i opracowanie:

Milena Żuchowska

Biuro Zarządu Głównego PSONI

Szczepionka przeciwko COVID-19

– w Unii Europejskiej nie ma pierwszeństwa dla osób z niepełnosprawnościami

Krajowe strategie szczepień nie zawierają jasnych kryteriów nadawania priorytetu osobom z niepełnosprawnościami dotyczącego otrzymania szczepionki COVID-19. Wyjątek stanowią osoby tak zwane zinstytucjonalizowane (w Polsce: mieszkańcy domów pomocy społecznej i pacjenci zakładów opiekuńczo-leczniczych) lub osoby w ciężkiej sytuacji zdrowotnej, na przykład narażone na infekcję spowodowaną przeszczepem narządu lub komórek macierzystych. W UE nie ma jasno określonych zasad, według których osoby z niepełnosprawnościami miałyby przyjmować szczepienia. Dodatkowo sytuacji nie ułatwiają niezbyt precyzyjne przepisy w tym zakresie w poszczególnych państwach. Pojawia się zamieszanie, gdy oczekujące na szczepienie osoby z niepełnosprawnościami znajdują się na dole listy. Według ustaleń EKES występowanie różnych problemów z dostępem do szczepionki w poszczególnych państwach UE jest pewnego rodzaju niechlubną normą.

Właśnie z tego powodu EKES zdecydował się na przeprowadzenie analizy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w zakresie dostępu do szczepień przeciwko COVID-19. Przeprowadzono ją z udziałem członków Komisji, którzy aktywnie działają na rzecz osób z niepełnosprawnościami, oraz przedstawicieli EPHA² i Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Działania moderowała Catherine Naughton, dyrektor Europejskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami (European Disability Forum, EDF). Po zakończeniu analizy podkreślono, że UE powinna ustalić źródła tych problemów.

W wytycznych dotyczących strategii szczepień z października 2020 roku Komisja Europejska zawarła plan szczepień grup priorytetowych, do których zaliczają się osoby szczególnie narażone na COVID-19. Jednak w tej strategii nie wymieniono konkretnie osób z niepełnosprawnościami i z tego powodu pojawiło się zamieszanie. WHO przyznało, że osoby z niepełnosprawnościami mogą być szczególnie narażone na zachorowanie i zarekomendowała, aby szczepienie dla tej grupy osób odbyło się w II etapie, to jest w momencie zaszczepienia od 11% do 20% populacji. EKES podkreśliła, że trudności dotyczą przede wszystkim osób, które nie

są mieszkańcami instytucji oraz nie mają większych kłopotów ze zdrowiem. Ich obecna sytuacja z dostępem do szczepień jest niejasna. Różnorodność problemów oraz sposobów ich rozwiązania wynika często ze specyfiki danego regionu europejskiego.

Kraje skandynawskie i nadbałtyckie

Na Litwie rząd umieścił osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów na liście osób priorytetowych. W Danii powstał chaos, gdyż do szczepienia kwalifikowano głównie ze względu na wiek. W tym państwie na przykład 30-letnia osoba z niepełnosprawnością może czekać na szczepienie tyle samo, ile w pełni sprawna osoba w tym samym wieku.

Rumunia i Grecja

Rumuńskie organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami skutecznie wywarły nacisk na rząd, aby chętnie osoby z niepełnosprawnościami nieprzebywające w instytucji mogły być szczepione podczas II etapu. W Grecji natomiast za pomocą kampanii promocyjnej położono nacisk na ścisłą współpracę z władzami i w ten sposób zapewnia się swobodną możliwość zaszczepienia się.

Hiszpania, Włochy i Francja

W Hiszpanii strategię szczepień zmieniano czterokrotnie. Plan działania dostosowano do specyfiki poszczególnych regionów. Podobnie sytuacja wygląda we Włoszech. Natomiast we Francji wykluczenia w dostępie do szczepionki doświadczyły osoby z niepełnosprawnościami, które mieszkają same.

Stanowisko WHO

Satish Mishra, przedstawiciel WHO, podkreślił, że Światowa Organizacja Zdrowia działa na zasadach idei społeczeństwa obywatelskiego. Z tego powodu dała ona jasne wytyczne rządowi, aby konsultowały się bezpośrednio z osobami z niepełnosprawnościami oraz organizacjami działającymi na rzecz tych osób w celu zidentyfikowania i wyeliminowania barier w dostępie do szczepionki.

To stanowisko poparł Jannis Natsis, przedstawiciel EPHA. Stwierdził on, że dzięki wiedzy z poszczególnych państw UE na temat sytuacji dotyczącej szczepień niezwykle ważną rolę w identyfikowaniu problemów mogą odegrać właśnie organizacje. Natsis liczy na pozytywną zmianę w tym zakresie. ■

¹ Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) jest organem doradczym Unii Europejskiej, reprezentującym organizacje pracowników i pracodawców oraz inne grupy interesu. EKES wydaje opinie na temat spraw skierowanych do Komisji Europejskiej, Rady UE i Parlamentu Europejskiego. Jest swego rodzaju łącznikiem między podejmującymi decyzje instytucjami europejskimi a obywatelami UE.

² European Public Health Alliance – Europejski Sojusz Zdrowia Publicznego, organizacja parasolowa zrzeszająca krajowe organizacje pozarządowe działające na rzecz lepszego zdrowia dla wszystkich mieszkańców Europy. Działa od 1993 roku, ma siedzibę w Brukseli.

Joanna Hajduk

Jak pandemia wpływa na Twoje życie?

Opowiem Wam jak powstała sonda o pandemii. Od października 2020 ruszył projekt Radio SoVo. Zespół redaktorów z WTZ Warszawa spotyka się regularnie na Skypie (czytaj skajpie) i przygotowuje różne audycje. Tak samo jak 14 innych zespołów w całej Polsce.

Zespół redaktorów w Warszawie to Katarzyna Fijałkowska, Adam Jaczewski, Krzysztof Kędzierski, Eliza Bralska i ja. Wspiera nas Ula Wojciechowska.

Tak jak rozumiemy projekt Radio SoVo – audycje są poświęcone internetowi. Długo myśleliśmy w zespole jak połączyć internet z pandemią, aż powstała ta sonda. Z osobami którym miałam zadawać pytania umawiałam się na Skypie na konkretną godzinę i dzień. Poświęciłam na to dużo czasu. Tylko część rozmów została wykorzystana w audycji dla Radio SoVo. Każdej osobie zadawałam takie same pytania, ale ich odpowiedzi były zaskakujące.

Zachęcam do wysłuchania audycji na www.radiosovo.pl/ i do przeczytania innych odpowiedzi.

1. Jaka pierwsza zmiana przychodzi Pani/Panu do głowy w związku z pandemią?

- Ciężkie oddychanie.
- No, że człowiek siedzi w domu, nie może się spotkać ze znajomymi, iść do kina tylko tak siedzi w tym domu jak w więzieniu.
- Pandemia to jest koronawirus, nie mogę już tego wytrzymać i chcę już wrócić na warsztaty.
- W domu, lenia mam.
- Że wszystkie ośrodki są pozamykane i nie mogę zobaczyć się ze znajomymi.
- Siedzi się w domu.

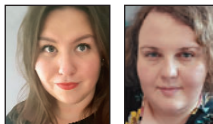
2. Jak Pani/Pan sobie radzi z czasem wolnym kiedy pozamykane są miejsca kultury, handlu, rozrywki?

- Gram na telefonie albo na laptopie.

- Szlag mnie trafia.
- Siedzę przy komputerze, gram sobie, słucham muzyki, oglądam filmy albo sprzątam w domu.
- Wychodzę na dwór albo gram na komputerze.
- Czytam dużo książek i pomagam dużo mamie w domu.
- Rysuję albo z pieskami się bawię.

3. Czy dla naszych słuchaczy mogłaby Pani/ Pan podać przykłady pozytywnego wpływu pandemii na życie?

- Można czytać książki, rysować, słuchać muzyki, filmy pooglądać.
- Nosić maseczki i zachować odległość, unikać osób.
- Nie mogę tego zrozumieć dlaczego doszła do nas pandemia.
- Nie. Trzymajcie się zdrowo żeby to jakoś przeżyć.
- Ja bym chciała, żeby ta pandemia się skończyła, żeby jej nie było, i tego życzę.

Paulina Kostuś, Pedagog SDS
Michalina Dulny, kierownik WTZ PSONI Koło w Elblągu

Podróż przez zmianę

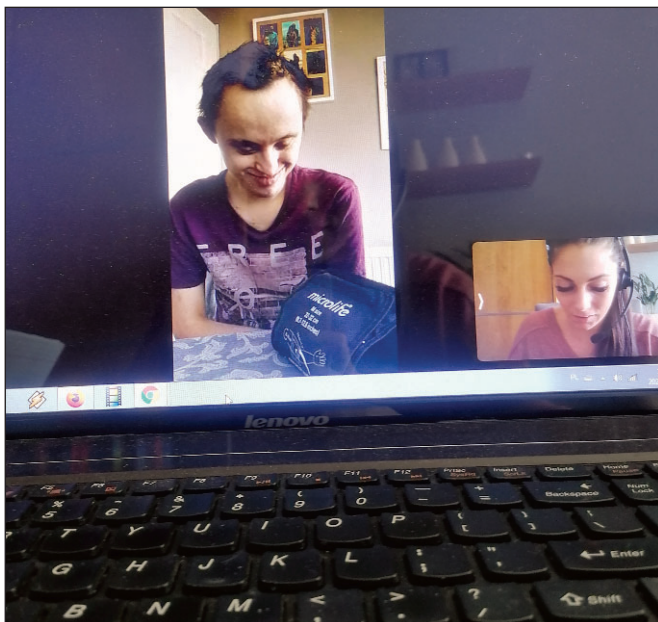
O plusach i minusach pracy zdalnej, a przede wszystkim o sile charakteru

Wybuch pandemii w marcu 2020 roku i wprowadzenie związanych z nią obostrzeń sprawił, że przed elbląskim Kołem PSONI pojawiły się zupełnie nowe wyzwania. Uczestnicy wszystkich placówek, ich rodzice, opiekunowie oraz kadra znaleźli się w nieznamym sobie sytuacji i musieli się przystosować do niespodziewanych zmian. Nasza uporządkowana codzienność, osobiste kontakty i wsparcie, różnorodne wspólne zajęcia nagle zniknęły. Musieliśmy pozostać w domu, utrzymywać kontakt telefoniczny lub za pomocą mediów społecznościowych, zdalnie udzielać wsparcia. W jednej chwili my – miłośnicy pracy z ludźmi, ekstrawertycy, animatorzy – zostaliśmy odcięci od swojej codzienności i od uczestników zajęć. Skończyła się praca w bezpośrednim kontakcie z drugą osobą. Zostaliśmy zmuszeni do całkowitego przeformułowania sposobu myślenia o działaniach z uczestnikami i o uczestnikach. Nikt nie myślał wcześniej, że takie wspieranie na odległość w ogóle jest możliwe! Stanęliśmy przed ogromnym wyzwaniem. Rozpoczęła się nasza wielka podróż przez zmianę.

I właśnie wrażeniami z tej trwającej już rok podróży chcemy się z Państwem podzielić. Tak jak każda podróż, ta także ma początek – start oraz przystanki. Niestety, nadal nie wiemy, kiedy nastąpi jej koniec.

Start: Trudne początki

Na początku były szok, niedowierzenie, a jednocześnie nadzieja i wiara, że sytuacja szybko wróci do normy, a my wrócimy do dobrze znanej nam pracy. Kiedy się okazało, że nie mamy takiej możliwości, nie pozostało nam nic innego, jak spróbować przystosować się do nowej sytuacji. Podjęliśmy wyzwanie związane z przekraczaniem niewidzialnych barier, uczeniem siebie i innych całkowicie nowego świata i wykorzystywaniem narzędzi, o których dotychczas nam się nawet nie śniło.

ROZMOWA INDYWIDUALNA Z TERAPEUTĄ

Przystanek: Podstawa to my, czyli co zaproponowaliśmy uczestnikom

Bardzo zależało nam na tym, aby jak najszybciej nawiązać kontakt z naszymi uczestnikami. Spędziliśmy wiele czasu na zebraniach zespołów i opracowywaniu planów zajęć uwzględniających indywidualne możliwości każdego z uczestników. Od lat wspieramy ich, aktywizujemy i uczymy, a także rozwijamy ich pasje. Chcieliśmy to kontynuować, dlatego opracowaliśmy system zajęć zdalnych indywidualnych oraz grupowych. Na bieżąco dostarczaliśmy też uczestnikom specjalnie przygotowane materiały do pracy w domu, sprzęt rehabilitacyjny oraz elektroniczny. Pozostawaliśmy w stałym kontakcie z rodzicami lub opiekunami, monitorowaliśmy sytuację każdej osoby. Staraliśmy się być z nimi, choć tylko w przestrzeni wirtualnej. Nie mogliśmy zaniedbać fizjoterapii. Przed pandemią uczestników rehabilitował stacjonarnie zespół fizjoterapeutów. Fizjoterapeuci nagrywali zatem filmy instruktażowe, dzięki którym uczestnicy ćwiczyli w domu. ▶▶

Z powodu epidemii koronawirusa wszyscy już długo siedzimy w domu. Niektórzy ludzie pracują zdalnie. To znaczy że ze swojego domu łączą się z pracą przez komputer.

Dzieci uczą się zdalnie. To znaczy przez komputer łączą się z nauczycielami. Nawet fizjoterapię trzeba mieć przez komputer.

Ta sytuacja ma złe i dobre strony. O dobrych stronach piszą terapeuci z miasta Elbląg.

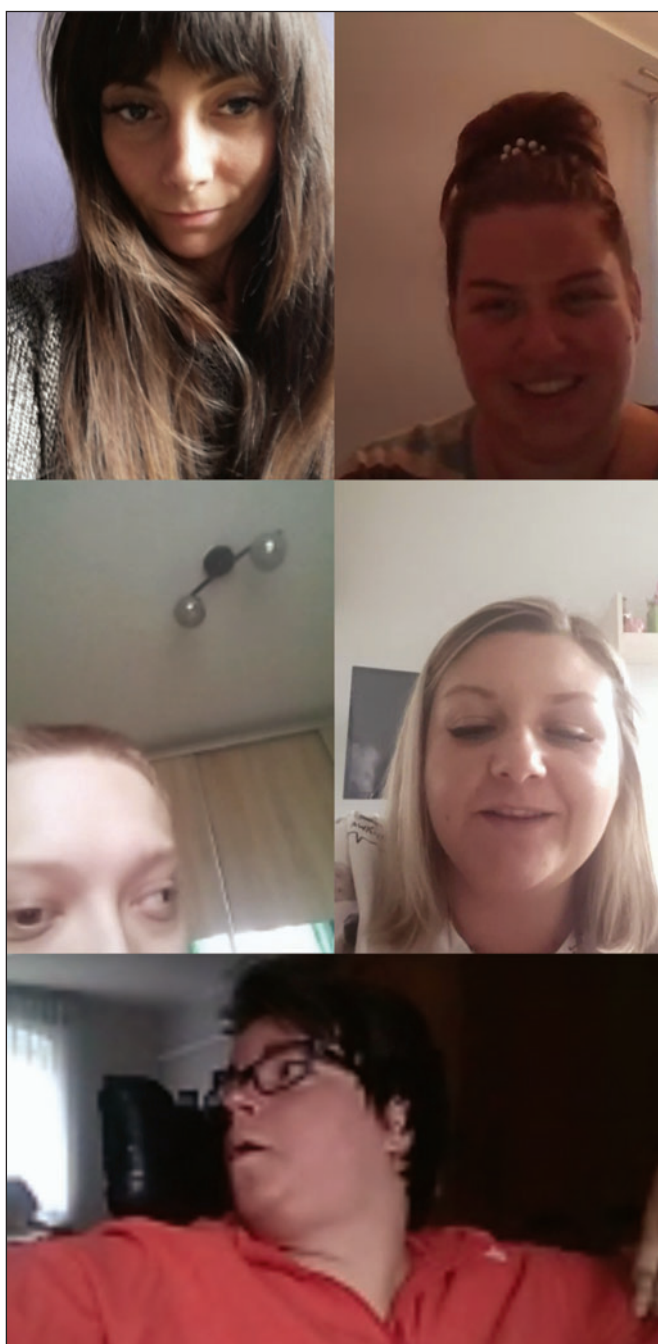
W Elblągu uczniowie i uczestnicy placówek nauczyli się lepiej obsługiwać komputer. Dużo pomagali rodzice.

Dzięki filmom w internecie odwiedzają ciekawe miejsca. Chcą tam pojechać kiedy epidemia się skończy.

Są dumni że sobie poradzili. Chociaż nie było to łatwe.

Przystanek: Rewolucja, czyli nauka zdalna i co jeszcze

► Zamiana pracy stacjonarnej na zdalną stała się dla nas wszystkich rewolucją. A rewolucja to nie tylko zmiany, lecz także emocje i problemy związane z tymi zmianami. To konieczność opanowywania nowych umiejętności. Jedną z takich umiejętności było obsługiwanie przez uczestników komputerów, tabletek, telefonów z dostępem do sieci. Korzystanie z tych sprzętów było warunkiem uczestniczenia w pracy zdalnej, zwłaszcza w zajęciach grupowych. Niezbędna okazała się także nauka bezpiecznego korzystania z internetu, zwracania uwagi na internetowe pułapki i oszustwa. Wszystkich tych umiejętności uczestnicy nabywali podczas zajęć zdalnych. Na początku potrzebowali pomocy drugiej osoby, z czasem okazało się jednak, że praca ze sprzętem idzie im coraz lepiej. Co istotne, nową umiejętność wykorzystywali do pracy z terapeutami i nauczycielami, a także do kontaktów z kolegami i koleżankami.

TRENING NAWIĄZYWANIA I PODTRZYMYWANIA KONTAKTÓW

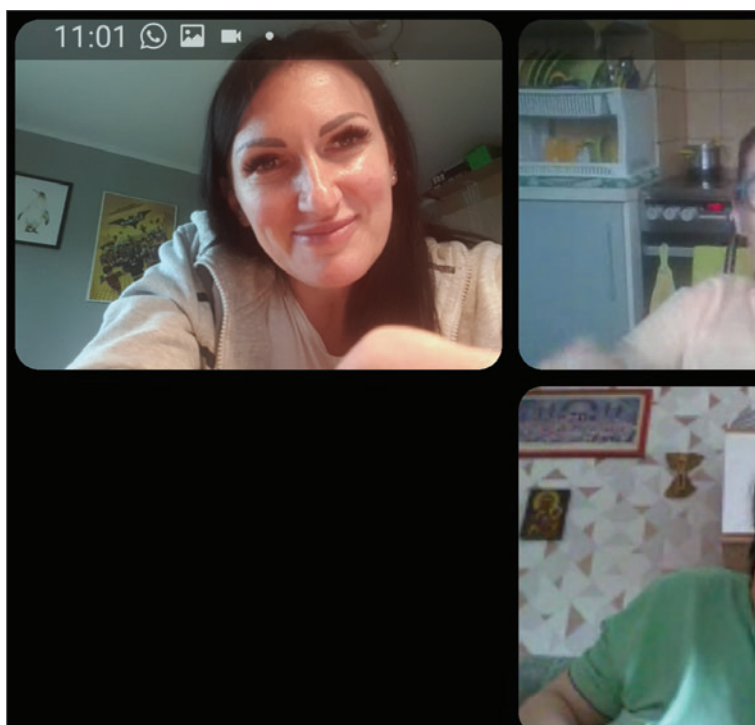
WYKONYWANIE PRACY W DOMU

Nie ograniczyliśmy się wyłącznie do zajęć zdalnych. Staraliśmy się też rozwijać różne zainteresowania naszych uczestników, podpowiadać im, co mogą robić, kiedy wyłączą komputer. Zachęcaliśmy ich na przykład do tworzenia prac plastycznych. Ułatwiali to instrukcje udzielane przez telefon. Za jakiś czas pokażemy te prace na wspólnej wystawie.

Nie tylko zajęcia plastyczne, ale także kulinarne czy z wiedzy ogólnej były ważne dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Podczas tych zajęć uczestnicy utrwalali zdobyte już wiadomości i poszerzali swoją wiedzę o świecie, kulturze, lokalnej społeczności.

Atrakcyjnym doświadczeniem okazały się wycieczki online. Od lat ważne są dla nas podróże, wspólne wyjazdy, poznanie nowych miejsc. Choć pandemia zmusiła nas do pozostania w domu, znaleźliśmy alternatywę. Okazały się nią wycieczki online

TRENING NABYWANIA I UTRWALANIA WIEDZY OGÓLNEJ

po muzeach i parkach krajobrazowych. Wspólnie zwiedziliśmy wiele miejsc, o których istnieniu nie mieliśmy wcześniej pojęcia. Teraz chętnie do nich wracamy i planujemy je odwiedzić przyszłości.

Przystanek: Różne perspektywy, czyli co było ważne dla uczestników i dla nas, a co stanowiło trudność

Prowadząc zajęcia zdalnie, chcieliśmy najbardziej, jak to możliwe, aktywizować uczestników i przekazywać im wiedzę, spędzać z nimi jak najwięcej czasu. Największą trudność stanowiło dla nas to, że jako zespół terapeutów nie mieliśmy możliwości pełnej oceny sytuacji. Nie zawsze mogliśmy też kompleksowo reagować w chwilach trudnych dla uczestników. Pomimo tego, wielkie zaangażowanie, motywacja uczestników, ich skupienie i poczucie obowiązku były naszym największym bodźcem i dopingiem. To dla nich chciało nam się wciąż ulepszać swoje zajęcia, tak aby uczestnicy mogli z nich jak najwięcej skorzystać.

Trudność, zwłaszcza na początku, sprawiało uczestnikom obsługiwanie sprzętu. Z czasem i dzięki pomocy domowników nabierali oni w tym wprawy.

Jednakowo irytowały i nas, i uczestników problemy techniczne, na przykład zerwanie łącza, opóźnienia lub inne zakłócenia emisji dźwięku. Na nie zwykle nie mieliśmy wpływu, dlatego nauczyliśmy się reagować na nie ze spokojem.

Jest oczywiste, że otoczenie domowe działa rozpraszająco. Patrzenie na ekran, słuchanie i wykonywanie poleceń dobiegających przez głośniki to zadanie trudne, obciążające i wymagające dużego skupienia. Z zadowoleniem obserwowaliśmy, że większość uczestników potrafi coraz lepiej się koncentrować.

Z rozmów wynikało, że większość uczestników starała się wstać nawet wcześniej niż zwykle i dobrze przygotować się do pracy. Nikt nie chciał się spóźnić, grupy otwierały okna zajęć i rozmów punktualnie co do minuty.

Ogromną pracą wykonali także rodzice i opiekunowie osób z niepełnosprawnością. Mimo wątpliwości dotyczących na przykład części formalnej, związanej z dokumentacją, i problemów

związanych ze zorganizowaniem swojej pracy zawodowej byli oni wsparciem zarówno dla kadry, jak i dla uczestników. Choć dostosowanie się do tak radykalnej zmiany trybu życia nie było łatwe, sprościli wyzwaniu.

ZAJĘCIA ZDALNE – PERSPEKTYWA UCZESTNIKA

Przystanek: Opinie, czyli co przyniosła nam praca zdalna

Bardzo trudno jednoznacznie stwierdzić, jak ten rodzaj pracy długofalowo wpłynął na uczestników z niepełnosprawnością intelektualną. Bez wątpienia wymusił przeorganizowanie dotychczasowego trybu życia, radykalną zmianę sposobu funkcjonowania. Wywołał najpierw szok, poczucie zagubienia. Konieczność ciągłego przebywania w domu powodowała frustrację. Na szczęście zadziałały mechanizmy przystosowawcze. Jako korzyści z pracy zdalnej można wymienić usprawnienie obsługi sprzętu, naukę koncentracji i – co chyba najważniejsze – opanowanie nowego sposobu komunikowania się oraz poczucie, że „daliśmy radę”.

Na zajęciach uczestników poproszono, żeby ocenili pracę zdalną i stacjonarną.

„Podobają mi się dwie formy, każda była potrzebna” – pan Krzysztof ze Środowiskowego Domu Samopomocy.

„Jedna i druga praca sprawiła, że czuję się potrzebna i nie pozostawiona sama sobie” – pani Monika z Warsztatów Terapii Zajęciowej. „Mieliliśmy ciekawe zajęcia, dzięki którym uczyłem się w domu i rozmawiałem z paniami z klasy” – Wiktoria z Niepublicznych Placówek Oświatowych.

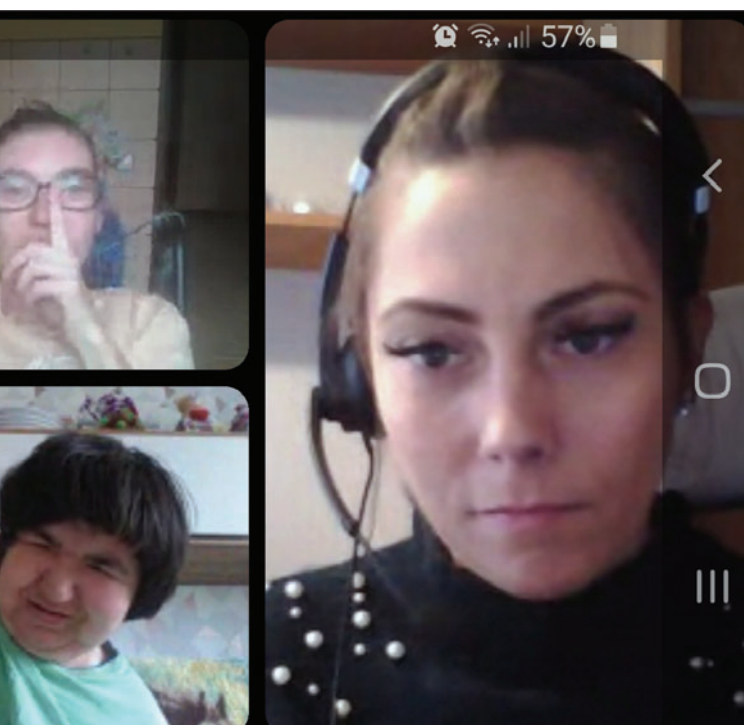
Również rodzice uznali pracę zdalną za właściwą formę wsparcia. Podkreślali, że dzięki niej czuli się nieco odciążeni. Wiedzieli, że ani ich, ani ich dzieci nie pozostawiono samym sobie w tym trudnym czasie.

„Dzięki Państwa działaniom miałam chwilę wytchnienia we własnym domu, mogłam zająć się różnymi niecierpiącymi zwłoki sprawami” – pani Małgorzata, mama jednego z uczestników.

„Było ciężko, ale najważniejsze, że nasze dzieci mają z Wami kontakt, że razem pracujecie, a one mają motywację, żeby rano wstać” – pani Halina, matka jednego z uczestników ŚDS.

Przystanek: Podsumowanie, czyli co wynika z naszej podróży

Praca zdalna była (i jest) trudna, a mimo wszystko owocna dla nas wszystkich. Nie zastąpiła pracy stacjonarnej, a może zostać potraktowana jako jej interesująca alternatywa. U uruchomiła pokłady kreatywności. Pozwoliła uwierzyć we własne siły. Okazała się próbą charakteru, z której wyszli zwycięsko wszyscy: uczestnicy, kadra ośrodka i rodzice oraz opiekunowie uczestników. ■

Karina Kos-Wojciechowska

Neurologopeda w Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym PSONI Koło w Kole

Z dbałością o każdy detal

Bartosz Piechocki ma 25 lat i pochodzi z małej miejscowości Brzezie w gminie Babiak, w województwie wielkopolskim. Jest absolwentem Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego PSONI w Kole. Bierze udział w Programie 25+ realizowanym w OREW-ie. Największe pasje pana Bartosza to układanie puzzli, rysowanie oraz fotografowanie. Rozwijają je zarówno w placówce, jak i w domu.

Fot. Archiwum PSONI Koło w Kole

Talent pana Bartosza do rysowania ujawnił się wiele lat temu. Było to dla wszystkich dużym zaskoczeniem. Nauczycielka dała – wtedy jeszcze Bartkowi – kartkę i kredki oraz rysunek do przerysowania. Ku jej zaskoczeniu kopia nie różniła się niczym od oryginału!

Tak jest do dziś. Pan Bartosz rysuje niezwykle starannie i z dbałością o szczegóły. Używa kredek i farb. Jego rysunki – karykatury – są nasycone naturalnymi kolorami, wyrażają emocje. Powstają tu i teraz, bez odwlekania. Każde rozpoczęte dzieło zostaje doprowadzone do końca.

Drugą pasją pana Bartosza jest układanie puzzli. Swoją przygodę z puzzlami rozpoczął od tych niewielkich. Doszedł do takiej wprawy, że teraz układa puzzle składające się z tysiąca, dwóch tysięcy albo jeszcze większej liczby elementów. Im trudniejsze puzzle, tym większe wyzwanie. Układanie zajmuje zazwyczaj kilka dni. Czas na to przeznaczony zależy od stopnia trudności układanki. Pan Bartosz podczas kompletowania obrazu jest skupiony i nie lubi, gdy mu się przeszkadza.

Fotografia to kolejna dziedzina, którą pan Bartosz zajmuje się z dużym zaangażowaniem. Aparat towarzyszy mu cały czas, nosi go zawsze ze sobą. Fotografuje ciekawe miejsca, imprezy, na których bywa, rodzinę, przyrodę, zwierzęta. Zrobione przez niego zdjęcia z różnych uroczystości są często prezentowane w gazecie OREW-u.

Młody twórca bierze udział w różnego rodzaju konkursach malarskich, między innymi „Przyroda Ziemi Kolskiej”, i konkursach recytatorskich. Na jednym z nich zilustrował tekst o zdrowiu. Ale na tym nie poprzestaje. Ciekawia go zajęcia z komputerem, uczestniczy też w Spartakiadach Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną. Chętnie pomaga swoim rodzicom w niewielkim gospodarstwie sadowniczym.

Wyróżnia go i to, że jest niezwykle pogodny. Angażuje się we wszystko, co robi. Liczne wyrazy uznania i słowa podziwu dla jego talentu motywują go do dalszej pracy i rozwijania posiadanych umiejętności. ■

Pan Bartosz mieszka na wsi.
Dojeżdża do Ośrodka w mieście Koło.

Pan Bartosz lubi układać puzzle.
Układa duże obrazy. Z wielu części.
1 obraz zajmuje mu nawet kilka dni.

Jeśli ktoś robi coś bardzo dobrze,
mówimy że ma talent. Pan Bartosz
ma talent do puzzli i do rysowania.

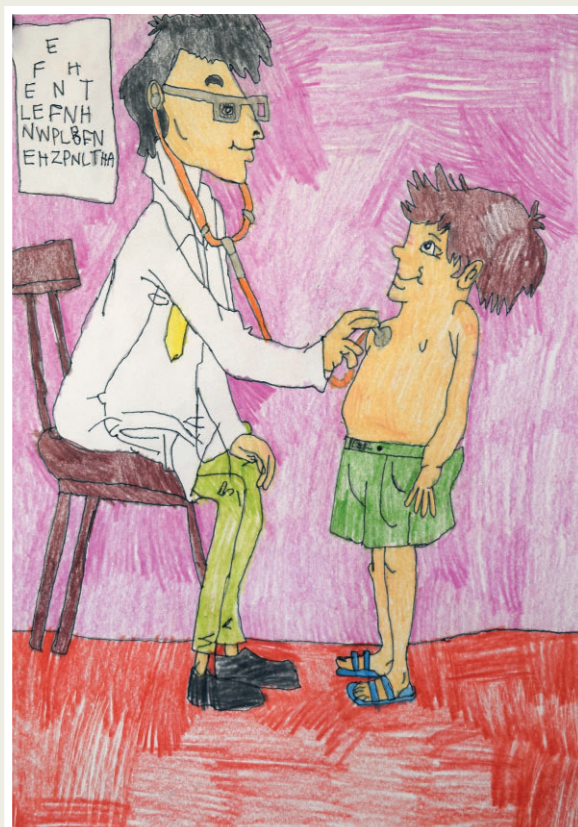
Rysuje bardzo dokładnie. Patrzy na
rysunek i umie narysować taki sam.

Pan Bartosz ma jeszcze talent do
robienia zdjęć. Na zdjęciach są ludzie,
drzewa i zwierzęta.

Pan Bartosz dostaje często nagrody.
Dużo osób chwali jego prace.
Pan Bartosz jest dumny ze swoich
talentów.

*Bartosz Piechocki
i jego prace*

1

2

Anielska Galeria

rękodzieła uczestników
WTZ nr 2 „LATARNIA”
Koła PSONI w Rybniku

3

5

4

1. Drewniane aniołki,
praca wspólna

2. Aniołki lawendowe,
praca wspólna

3. Trójwymiarowe
domki, praca wspólna

4. Anioły ceramiczne,
praca wspólna

5. Skrzynki dekupażowe,
praca wspólna

6. Duży anioł z wikliny,
Damian Moc z pomocą
terapeutki

7. Anioł na płótnie,
Anna Ochojska

6

7